

Tone Partljič

NASVIDENJE NAD ZVEZDAMI

Pokopališka komedija

1980-1981

Pokopališka komedija v osmih slikah:

Po pogrebu

Srečanje

Pomoči

Seja sveta TOZD Pogrebnik

Svoboda

Nočna romantika na pokopališču

Jutro zmešnjav

Dan mrtvih in splošna sprava

3. sl. str. 29
5. sl. str. 46
6. sl. str. 48
8. sl. str. 64

O s e b e :

Jožko Cigler *Beslaj*
Vera *Jožica*
Cita njegove hčerke *Marija*
Tinka *Born*
Antonija Močnik *Marija g. Juran*
Amalija Močnik, njena snaha *Marija*
Direktor TOZD Pogrebnišnica *Tomaz*
Grobar *Marija*
Jelka, *Kada*
Julka zalivalci *Jožica*
Igralec Marjan Pisk *Lox*
Mišo, Verin mož *Line*
Predstavniki družbeno političnih organizacij
Forograf
Pepsi *Branko Zaričan*
Pokojni Janez Močnik *Kalan*
Pokojna Marička Cigler *Lipov*
Nekaj okostnjakov *Beslenk, Kamick, Kufja*

ZAČETNI SONG: NASVIDENJE NAD ZVEZDAMI

- Zbor: Na-svidenje nad zvezdami,
nasvidenje nad zvezdami.
- Grobar: Če bi solza te zbudila,
ne bi krila te gomila.
Ali, joj, ko smrt nas vzame,
več ne pridemo iz jame.
- Zbor: Nasvidenje nad zvezdami,
nasvidenje nad zvezdami.
- Grobar: Mlada še si preminila,
žalujoče nas pustila,
eno željo si spolnila:
v zemlji domači da truplo leži.
- Zbor: Nasvidenje nad zvezdami,
nasvidenje nad zvezdami.
- Grobar: Za teboj se vsi zvrstimo,
s tabo sniti si želimo,
saj življenje je trpljenje,
smrt pa vsem je odrešenje.
- Zbor: Nasvidenje nad zvezdami,
nasvidenje nad zvezdami.
- Grobar: Vsi bi radi gor v nebesa,
a bojimo se slovesa,
saj tostran nikdar ne vemo,
kaj tam onkraj upat smemo.
- Zbor: Nasvidenje nad zvezdami,
nasvidenje nad zvezdami.

Grobar: Na tej strani le to vemo,
da nas smrt vse izenači,
da s sveta zagvišno gremo
kralji vsi in vsi berači.

Zbor: Nasvidenje nad zvezdami,
nasvidenje nad zvezdami.

Grobar: Gor nad zvezde, gor v višave
prejmi zadnje še pozdrave
od objokane družine,
ki iz solzne te doline
še poslednjič kliče ti:

nasvidenje nad zvezdami,
nasvidenje nad zvezdami.

1. PO POGREBU

Jelka: ~~Glej~~, kak krasen pogreb!

Jolka: Ja, ... ~~kak~~ jočejo.... Če to ni žalostno.

Jelka: Misliš, da je bil rak?

Jolka: ~~Al pa nesreča?~~² Danes je vedno rak ~~al~~ pa prometne nesreče.

Jelka: ~~Kak~~ jočejo.... Hčerke najbrž.

Jolka: Njega ~~glej, njega~~.... ~~Saj~~ ga bo čisto vzelo.

Jelka: Kaj rož imajo in vencev..... Danes še ni bilo tako krasnega pogreba....

Jolka: ~~Otroci se~~ bogi, otroci....

Jelka: On... Punce se bojo poročile, on pa bo ostal sam...

Jolka: Ne govori.... ~~da ne bom še jaz jokala~~.....

Jelka: Moje sožalje.

Jolka: Moje sožalje.

Mišo: Sedaj se postavite tako! Ja, dobro... Sem gledajte, ^Ateta!

Cita: Ata, v lečo glej!

Jožko: Kaj še ni bilo dovolj fotografiranja?

Cita: Kaj nočeš imeti slik z maminega pogreba?

Jožko: Saj, saj...

Mišo: Sem v lečo, lepo prosim!

Vera: Tinka, kako se držiš!

(Mišo, ki fotografira, stopi na sosednji grob, celo na spomenik stopi in jih "lovi" s kamero):

Mišo: Samo malo strpljenja, teta... Daj, Tinka, sem poglej, nasmešek molim...

Vera: Trotl, kakšen nasmeh...

Cita: Na jok se drži, Tinka, saj smo vendar na pokopališču...
(Tinka stopi vstran)

Jožko: Kaj je, Tinka? Stopi sem, da se hitro fotografiramo...
Saj bo hitro...

Tinka: Ne bom se več fotografirala! ^AKaj ste čisto nori... Na smeh se drži, na jok se drži... Mamo smo pokopali, vi pa tu pozirate...

Vera: (stopi k njej) Prekleta smrklja, stopi sem... ~~Saj~~ moramo hitro opraviti... Sorodniki nas že čakajo na sedmini...

Jožko: Pridi sem, Tinka, misliš, da je meni lahko...

Mišo: Gremo, Tinka, gremo...

Tinka: Naj bo.
(Se vrne)

Cita: ⁹Ne delajte se! Potem pa vsi gledate fotografije...
Edine so, kar ostane z nami... To je tako kot v gledališču... Predstave ni več, vse je umrlo, samo fotografije ostanejo, te neme priče...

T Tinka: Ja, še na grobu igray!

- Cita: Ti smrklja, pa tiho!
- Vera: Gremo, gremo, na sedmini nas čakajo! Tinka, ne kompli-
ciraj!
- Tinka: ~~Veste kaj~~, pojte se solit! Fotografirajte se, jejte
narezke, ampak brez mene!
- Jožko: Tinka, saj imaš prav, ampak na grobu se ne bomo prepi-
rali.
- Cita: Tako je, ker te je mama, bog ji daj večni mir, vedno
razvajala. Ampak zdaj bo drugače, ne bomo te več razva-
jali.
- Tinka: Ti, ti, igralka, ki si igrala celo to, da ti je hudo
za mamo, da jo imaš rada...
- Jožko: Tinka, zdaj pa je dovolj! Na grobu smo, ne bomo se pre-
pirali.
- Tinka: Na grobu smo, torej se ne bom pretvarjala. Meni je tako
hudo po mami, da se, oprostite, ne morem fotografirati...
~~Adijo!~~
- Jožko: Tinka, kam greš, skupaj moramo biti...
- Vera: Pusti jo, ata... Daj, Mišo, še ti se fotografiraj z nami..
- Mišo: Dobro, ali kako... Daj, stara, pritisni nas...
(Da fotograf zalivalke Julki v roke, ki je ves čas
opazovala prepir in pasla radovednost)
- Julka: Saj ne bom znala... Saj bom vse polomila.
- Mišo: Ne sekiraj se! Samo tu pritisni! Tu notri glej, vidiš,
tu notri, ko smo vsi tu notri, pa pritisni...
(Gre sam med družino in se fotografira.. Julka je vesela,
ker je škločila...)
- Julka: Lahko še enkrat!
- Mišo: Je že dobro...
- Cita: Še tu... da se bo videlo, koliko je vancev, še tu, Mišo...
- Jožko: Zdaj pa res zadnjič... Saj smo na grobu ne na razstavi...
- Vera: Zdaj boš še ti... Ni dovolj, da je Tinka taka...
- Mišo: (spet spleza na sosednji grob) Malo, samo malo, tata,
se strpi!

(V tem pride kot furija na pokopališče Antonija Močnik. Stara, stara je,... koščena, s palico..)

Antonija: Kaj se pa to pravi! Boste šli z njegovega groba! Kako ti tanca po grobu, baraba fotografska, vandal balkanski! Seveda, vsem vam je moj sin napoti, tudi po smrti. Ko je bil še živ in se je boril za ideale, vam je bil na poti; še zdaj po smrti gazite po njegovem grobu, vanda-li... Kdo vas je naščuval, policija najbrž, saj vem...

Vera: Oprostite, pogreb imamo!

Antonija: Kaj se pa ~~polle~~ slikate, ko na kaki poroki! Boš šel dol z našega groba! Nesramnost! Kupila sem parcelo, moja je, moj sin spi v njej... Taki časi so, da ti privatno lastnino uničiš. Glejte, priče, priče... poškodovali so grob, zahtevam odškodnino... Direktor, direktor, dajte direktorja ~~pogrebne~~ podjetja...

Jožko: Oprostite gospa, bomo počistili... bomo plačali... nehote smo.

Cita: Kaj, zdaj se še opravičuješ tej vešči! Gospa, v naši hiši je smrt in ni vljudno, da se zadirate na nas!

Antonija: ~~Jaz da sem stara vešča...~~ ^{More socialje} Če vam je kdo umrl, potem žalujte in nikar ne delajte cirkusov...

Mišo: Ajde, gremo... Gospa bomo že plačali... Ako treba tudi v markama. Samo ne skandalizirajte se...

Antonija: Kje je direktor... Kje! Tu me zdaj že napadajo. Človek nima niti na pokopališču miru. Bomo plačali u markama... Saj ga nič ne razumem, kam sem pa zašla.

Jožko: Sem vam rekel, punce, gremo domov...

Direktor: Kaj pa je? Me ni nekdo klical? Je kaj narobe? Zakaj tak hrup? Mar delavci našega podjetja niso v redu izpolnili ^{opravil in} nalog? Dober dan, pogrehno podjetje, na uslugo... Lahko kaj pomagam?

- Antonija: Če lahko kaj pomagate? Red napravite na pokopališču, to! Red! Ko so pogrebi, ni nobenega reda. Glejte, danes so poteptali Janezov grob... ^{tale} Fotograf je skakal po grobu, napise so hoteli premazati... Grob so mi uničili...
- Jožko: Tovariš direktor, oprostite, nehote... bomo plačali... popravili...
- Direktor: Plačali bojo, gospa!
- Antonija: Kaj plačali! To, da zdaj teptajo grob mojega sina, da ga hočejo še po smrti pohoditi... kakor da ga niso dovolj, ko je bil politični funkcionar...
- Direktor: Naš grobar bo jutri uredil grob... oni bojo poravnali račun, kaj še hočete!
- Antonija: Hočem zadoščenje... Za mene, za mojega sina... Ni dovolj, da ga zanemarja tista ~~kuzla~~, moja snaha, da vedno izruje moje bele marjetice in zasadi mačice, zdaj ^{še} drugi...
- Direktor: (potegne Ciglerja na stran) Pustite babo, malo ^{je} zmešana je. Sicer pa upam, da ste bili zadovoljni z uslugami našega podjetja.
- Vera: Ja, v redu je bilo... Zdaj pa pojdimo na sedmino!
- Direktor: Torej še enkrat, moje sožalje, tovariš Cigler, naj povem, da nas veseli, da smo lahko ustregli vaši pokojni soprogi, veseli nas, da ste naša nova stranka in prepričan sem, da vas incident s tovarišico Močnik ni spravil iz tira. Na svidenje. TOZD Pogrebnišnica se priporoča... (Gre)
- Antonija: Tako, nihče se ne zmeni zame in moje pritožbe, hvala. Dragi sin, lepe sosede si dobil... Barbari....
- Cita: Pojdimo! Saj nima smisla.
- Vera: Vsi nas že čakajo z malico.
- Jožko: In kje je Tinka? Kaj je ne bo?
- Vera: Pusti smrkljo! Preveč ste jo razvajali!
- Cita: Saj imaš naju... Gremo!
- Jožko: Adijo, Marija! Sladko spi!
(Grejo)

- Antonija: Tako, zdaj so vsi odšli! S kom pa se naj prepiram?
Aha, tam si! Pridi sem! Pridi sem!
- Julka: Kaj je!
- Antonija: Kaj je! Kaj je! Ti bom že dala, kaj je! Tu sediš in uživaš ob drugih pogrebi. Kakšen pa je naš grob? Kaj! Kakšne rože so posajene, povej?
- Julka: Ja, mačice.
- Antonija: Ja, mačice! In to je v redu, misliš?!
- Julka: Jaz ne morem pomagati. Nasadila jih je vaša snaha, njegova žena. Jaz nimam pravice sama izpuliti rož na tujem grobu!
- Antonija: To ni tuj grob! To je moj grob in jaz te plačujem, da zalivaš bele marjetice! Ti bom dala potrdilo.
- Julka: Kako naj zalivam bele marjetice, če cvetejo mačice?!
- Antonija: Ko pa nič ne paziš.
- Julka: Kaj pa morem! Vaše rože zalivam, njenih pa ne!
- Antonija: In kdo zaliva njene mačice?
- Julka: Ena druga! *Julka*
- Antonija: ~~Ni~~! Populiva njene mačice, potem pa posadiva marjetice! Drži?
- Julka: Drži!
- Antonija: Gremo naprej!
(Poklekne in začne puliti rože na sinovem grobu, Julka jih spravlja v vedro... Ko je populjeno, vstaneta in si oddahneta)
Tako, zdaj pa pojdiva kupit marjetice in ti jih boš posadila, boš?
- Julka: Seveda bom.
- Antonija: Samo mene še prej spravi na avtobus. Drži?
- Julka: Drži.
- Antonija: In glej, da boš posadila lepo v vrsti... Tako vidiš!
- Julka: Ja.

(Odideta. Nekaj časa je pokopališče prazno, potem prideta Tinka in Pepsi. Stojita ob grobu in se držita za roke.)

Tinka: Tako, ~~zdej~~ pa nimam več mame.

Pepsi: Saj imaš mene.

Tinka: Že. Kako se je mučila, uboga mama.
(Čez čas)

Kaj misliš, Pepsi, ali ne bojo nikdar odkrili zdravila proti raku?

Pepsi: Veš, da bojo.

Tinka: Čudno, da ne morem jokati! Kako pa sta Vera in Cita tuli-
li med pogrebom, potem pa čisto pošizili zaradi foto-
grafiranja in sedmine. Kako so lahko takšni!

Pepsi: Malomeščani, Tinka!

Tinka: Kako bi mama rada še živela...

Pepsi: Tu na njenem grobu ti rečem, da te bom imel vedno rad...
(Sta tiho in se držita za roke. Na sosednji grob pride
Julka s svežnjem belih marjetic in jih začenja saditi.
Medtem nejevoljno pogleduje h grobu, kjer stojita molče
Pepsi in Tinka in se držita za roke)

Julka: Kaj pa je zdaj že spet to! Kaj se boste že na grobovih
šlatali?

(Pepsi in Tinka presenečeno pogledata, če to leti nanju)
Te ni sram, smrklja, komaj ste pokopali mater, že se vla-
čiš s fantom, in to nad njenim grobom... Kakšna je današ-
nja mladina!

Pepsi: Kaj vas pa briga!

Tinka: Pustite naju na miru!

Julka: Ko sem bila jaz v tvojih letih, punčka, še vedela nisem,
da so na eni strani moški, na drugi pa ženske.

Pepsi: Če vas dobro pogledam, se mi zdi, da tega še danes ne
veste.

Julka: (pobere grudo prsti) Nesramnež, ne boš me žalil, veš!

- Pepsi: Kaj ste vsi znešani, ali kaj vam je? Ne morete pustiti na miru nas mladih!
- Tinka: Pojdiva, Pepsi! Pustiva jih... vse...
(Odideta. Julka še kriči za njima)
- Julka: Nesramneži! Kaj vse ti ne dela ta mladina... In da jaz ne vem, kaj je moški... Haha.... Huligani, frdamani...
- Grobar: No, kaj pa vpiješ, ljubica moja!
- Julka: ~~Kaj me strašiš!~~ Kaj ne vidiš, zdaj se že na britofu šlatajo.
- Grobar: Kdo?
- Julka: ~~Ti~~ mladi...
(Jo zgrabi za zadnjico)
- Grobar: Pa tudi mi stari!
- Julka: Daj mir... Kaj si nor! Naj kdo vidi...
(Poklekne in posaja marjetice)
- Grobar: A že zopet zamenjava rož.
- Julka: Če pa je ta mlada spet nasadila mačice!
- Grobar: Stara pa jih je populila, ne!
- Julka: Zdaj bom posadila marjetice in bom pazila, da se kaj ne zgodi. Drugače mi ne bo več plačevala za zalivanje...
- Grobar: Le zakaj se ljudje še na pokopališču prepirajo? Ampak to ni moja stvar...
- Jelka: A tukaj si.... Njej delaš družbo... Se vlačita še na pokopališču!
- Julka: Daj no, ne bodi ljubosumna.
- Jelka: Jaz pa ljubosumna. Le zakaj? Zaradi tega totngrobarja?
- Grobar: Kaj se pa pol razburjaš?
- Jelka: Zakaj pa zdaj sadiš marjetice; mene pa je njegova žena prosila, naj zalivam mačice. Ne bom pustila, da veš...
(Stara pa tudi nori obe!)
- Grobar: Sta pa tudi nori obe!
- Julka: ~~Mene je plačala, da posadim marjetice.~~ *dala denar, zalivam mačice*
- Jelka: Mlada pa je dala meni denar, da zalivam mačice!
- Grobar: Vesta kaj, tako vsaj obe zaslužita, ker se onidve prepirata. Bodita si rajši dobri!

Jelka: Z njo že ne. (gre)

Julka: Z njo že ne.

Grobar: Kaj pa z mano?

Julka: S tabo že. Samo ne pred drugimi... In še to ponoči!

Grobar: Boš prišla zvečer v vežico?

Julka: Če res nič nimaš z njo.

Grobar: Veš, da ne. Torej, čakal ~~te~~ bom..

(Gre)

Julka: Kaj bi jaz, če bi ne bilo pokopališča! Umrila bi od dolgega časa...

2. s r e č a n j e

Grobar ureja grob Marije Cigler. Ob drogu stoji pletenka, iz katere od časa do časa potegne. Poje

Grobarjeva pesem:

Moj nos, gospodje in gospe,
po vašem smradu mi pove,
kdaj vrag vam vzame dušo
in spravi vas pod rušo.

Le bliže sem, gospod, gospa,
da malo se povohava!
Ali že kaj smrdite?
Kdaj dušico spustite?

Ni lepšega, kot je vaš smrad,
kadar vas grabi smrt za vrat.

Saj, ko vas smrt zadavi,
grobar dobiček spravi.

Jolka *lahko te prijavim da skušam govoriti*
Kogar povohal je grobar,
ne bo čakal, da bo star,
zapustil bo vse živo
in šel na božjo njivo.

Grobarjev nos, to je gospod!
Zmeraj vam kaže pravo pot
sem, kjer bo zemlja vzela,
kar je spočela.

(Dela počasi naprej in tu in tam še kaj popije. Medtem pride Jelka, ki jezno puli marjetice in zasaja mačice. Grobar jo zapeljivo gleda, ona pa se jezi.)

- Grobar: Lahko te prijavim, da skruniš grobove!
- Jelka: S tabo ne govorim. Če pa že hočeš, pa ti lahko pokažem pismeni nalog vdove Amaliije Močnik, s katerim me pooblašča, da zamenjam na grobu njenega moža bele marjetice z mačicami. Mačice je imel tale tu notri zelo rad. Ko sta se ^{nekdo} ~~namreč~~ sprehajala ~~po Bledu~~...
- Grobar: Je rekel: "glej, kako lepe mačice..." Saj je že vsem povedala to zgodbo.
- Jelka: Kaj tudi ti že veš?
- Grobar: Zakaj govoriva o njej ta kratek čas, ko sva sama tu...
- Jelka: Saj imaš njo, Julko!
- Grobar: Nič nimam z njo. Samo pošalim se včasih, drugače pa je samo moja prijateljica. Če bi me ti imela rada, bi bil tudi jaz drugačen.
- Jelka: Kaj misliš, da ne vem, kakšen si! Pred tabo ~~najbrž~~ še tele, ki tu spiyo, niso varne...
- Grobar: Kako pa govoriš! Jaz sem član delavskega sveta!
- Jelka: Totngrobar! Ti, uredi malo tudi naš grob, saj je direktor včeraj obljubil. Jaz pa grem po vodo...
- Grobar: ~~Še~~ žal ti bo....
(Dela naprej in srkne iz steklenice ter mrmra...)
Kogar povohal je grobar,
ne bo čakal, da bo star,
zapustil bo vse živo
in šel na božjo njivo.
- Grobarjev nos, to je gospod!
Zmeraj vam kaže pravo pot
sem, kjer bo zemlja vzela,
kar je spočela.
- Igralec: Dober dan. Ste vi grobar, tovariš?
- Grobar: Sem grobar. Tovariš pa kakor hočete. In kdo ste vi?
- Igralec: Igralec v gledališču sem. Kolegica Ciglerjeva mi je

povedala, da boste danes urejali grob njene matere, pa sem se odločil, da vas obiščem.

Grobar: Že, že, ampak zakaj?

Igralec: Igral bom prvega grobarja... V Hamletu, pa bi rad, da mi poveste kaj o poklicu grobarja!

Grobar: Kaj?

Igralec: Saj ste slišali! Igral bom grobarja!

Grobar: Kje igral?

Igralec: ~~Saj sem rekel.~~ V gledališču.

Grobar: A nas boste spet zajebavali, kaj?

Igralec: Ne! Veš, mene v gledališču vsi zapostavljajo, dajejo mi same male vloge... Moram se petkrat bolj truditi kot drugi. En bed igra glavno vlogo, mislim Hamleta... jaz pa jim hočem z grobarjem dokazati, da sem boljši...

Grobar: In zato ste prišli k meni?

Igralec: "No, to si dobro povedal; in prava žalost je, da imajo velikaši na tem svetu več potuhe, da se utapljajo in obešajo, kot njih krščanski bratje. Ala, lopate v roke! Ni jih starejših plemenitašev od vrtnarjev, kopačev in grobarjev: ti nadaljujejo Adamovo obrt."

Grobar: Čuj, še eno tako, pa vas z lopato po glavi!

Igralec: Človek božji, kaj res nič ne razumete? Meni gre za življenje in smrt. Vlog ne dobim, najnižjo plačo imam, najmanj točk so mi dodelili, na stanovanjskem spisku sem na zadnjem mestu... Včeraj ste tu pokopali mater moje kolegice, igralke Cite. Tudi njo vsi zapostavljajo, zato te človeško prosim, da mi pokažeš, kako se dela z lopato, kako koplješ, kako primeš kost, kaj čutiš pri tem, ali razumeš!

Grobar: Dobro... naj bo. Torej svoj poklic opravljam z veseljem! Res je delo težko, vendar bomo s skupnimi močmi dosegli boljše rezultate.

Igralec: Ne to, kakšne probleme imaš, kaj čutiš?!

Grobar: Probleme imamo, če je zemlja pretrda, vendar jih bomo

premagali, saj smo zdaj dobili novega direktorja, ki se trudi za nas...

Igralec: Saj nisem od televizije, da tako govoriš! Povej kaj o sebi, o tem, kaj ti leži na srcu, kaj čutiš!

Grobar: Veste, ne bi rad imel sitnosti na upravi.

Igralec: Madona, zakaj mi ne zaupaš? Povej, kako bi rekel ti: "Nikar si več ne beli glave s tem; zakaj nemarni osel ne stopi hitreje, če ga še tako tepeš. In kadar te kdo v prihodnje vpraša to reč, odgovori: grobar. Hiše, ki jih dela on, trpe do sodnega dne. No, stopi k Janezu, prinesi mi polič pijače!"

Grobar: (ga debelo gleda)

Igralec: No, povej, kako bi ti rekel: "In kadar te kdo v prihodnje vpraša to reč, odgovori: grobar. Hiše, ki jih dela on, trpe do sodnega dne. No, stopi k Janezu, prinesi mi polič pijače!" Kako bi ti to povedal?

Grobar: Zakaj bi jaz to povedal?

Igralec: Mislim, če bi bil igralec.

Grobar: Zakaj bi bil igralec... Veste, kaj se mi ~~zdi~~, srknite ga ~~no~~, pa se bova takoj boljše razumela! Saj ga ni grobarja, ki bi ga po malem ne pil.

Igralec: A res! No, to je že važen podatek. Dajte!

Grobar: Samo, da ne boste to okrog govorili.

Igralec: (pije) Marjan Pisk!

Grobar: Franc!

Igralec: Franc, saj se ne jeziš! Veš, jaz hočem biti najboljši prvi grobar, kar jih je bilo do zdaj... Počakaj! (Vzame iz torbe lobanjo) Glej, to je lobanja. Potem ima ~~on~~ ^{trost} ~~trost~~, ki igra Hamleta, z njo velik monolog... tako jo drži, ampak prvi jo ima v rokah grobar...

Grobar: Z lobanjami se igrate? To je pri nas strogo prepovedano.

Igralec: Pusti to! Glej, jaz imam v rokah lopato in pojem:

Lopato, rovnico zdaj v dlan,
zdaj treba bo kopati:
globok bo stan, lepo postlan,
da gost bo mogel spati.

In potem vržem lobanjo iz jame. Tako... (vrže lobanjo po tleh)

Grobar: Pa res ne zajebavate?

Igralec: Ne. Pokaži, kako bi prijel lobanjo in kako vrgel!

Grobar: Zakaj bi jo metal?

Igralec: Če ti je v grobu napoti.

Grobar: Saj mi ni napoti. Ampak če že hočete. Prijel bi jo tako in vrgel tako!

Igralec: A tako... Zgoraj bi jo prijel s štirimi prsti.

Grobar: Lahko tudi spodaj, meni je vseeno.

Igralec: Ne, ne... tako je dobro... In to mi povej, kaj čutiš, ko koplješ jame, kaj čutiš, ko veš, da boste v jamo položili človeka.

Grobar: Kaj ~~čutim!~~ Kaj ~~čutim!~~ Žejo.

Igralec: Mislim, na kaj misliš.

Grobar: Kaj mislim? Mislim, da imam stokrat premalo plačo za tako ~~vsr~~ano delo.

Igralec: In ali se ti zdi pravilno, da grobar ob svojem delu poje? Shakespeare je napisal, da poje:

Lopato, rovnico zdaj v dlan,
zdaj treba je kopati,
globok bo stan, lepo postlan,
da gost bo mogel spati.

Grobar: ~~Veste~~, pri nas je prepovedano peti med delom, peti, piti in preklinjati. Stranke so se pritožile, da ne spoštujemo mrtvih.

Igralec: Saj sem tudi jaz rekel režiserju, da ni prav, da grobar poje... Saj to ni Brecht, da bi peli songe...

Grobar: Ampak, če še kaj popijeva... vam zapojem svojo pesem... samo nikomur ne povejte.

Igralec: O kej!

Grobar: (najprej srkne)
Kogar povohal je grobar,
ne bo čakal, da bo star,
zapustil bo vse živo
in šel na božjo njivo.

Grobarjev nos, to je gospod!
Zmeraj vam kaže pravo pot
sem, kjer bo zemlja vzela,
kar je spočela.

~~Ej, lep je naš poklic...~~

Igralec: Fenomenalno! Fantastično! Nauči me! To bom pel tudi jaz.
Fantastično. Bom vse ^{povzel} zajebal s tem petjem. Še Hamleta!
Daj požirek! Kako gre?

Grobar: (pije in potem poje naprej... Potem se mu priključi
igralec z lobanjo v roki... Pojeta in plešeta)

Kogar povohal je grobar,
ne bo čakal, da bo star,
zapustil bo vse živo
in šel na božjo njivo.

Grobarjev nos, to je gospod!
Zmeraj vam kaže pravo pot
sem, ljer bo zemlja vzela,
kar je spočela.

Lopato, rovnico zdaj v dlan,
zdaj treba bo kopati:
globok bo stan, lepo postlan,
da gost bo mogel spati.

- Direktor: Kaj pa je to, za vraga? Pitje in petje! Tovariš Franc, tako ne gre. To je pokopališče in poklic grobarja je hudimano resna in odgovorna stvar. Če na grobovih pijete in pojete, žalite mrtve.
- Grobar: Zakaj bi jih žalil? Mislite, da ne slišijo radi kaj veselega?
- Igralec: Gospod direktor, oprostite, dovolite, da se predstavim. Pisk Marjan, Igralec. Študiram vlogo, pa sem se prišel posvetovat.
- Direktor: Kako vlogo? Dajte pismo.
- Igralec: Ne, v gledališču! Igram prvega grobarja v Hamletu.
- Direktor: A v gledališču! Lepo! Samo ne mešajte mi gledališča zraven. Naš poklic je resna stvar. Sicer pa tudi gledališče ni več to, kot je bilo nekoč. Opereta! Globoka vsebina; danes pa največkrat ne veš, za kaj sploh gre. In mi dajemo denar za kulturo! Zdaj nam pa še hodite mešat neposredne proizvajalce.
- Igralec: Oprostite, tega ~~pa~~ ne bom poslušal.
- Direktor: Saj ni treba.
- Igralec: Odhajam!
- Direktor: Končno!
- Igralec: Ampak užaljen. Upam, da ste opazili.
(Odide)
- Grobar: Pretrdo ste ga prijeli, tovariš direktor. Nazadnje je tudi človek, čeravno je iz gledališča. In prijatelj ene od njenih hčera je. (Pokaže na grob Marije Cigler)
- Direktor: Mi ne pride na misel, da bi zdaj diskutiral z vami. Ta grob bi moral biti že davno urejen! Mislim, da vas čaka danes še ena jama in dva pogreba.
- Grobar: Saj zato. Moram se malo odpočit in pokrepčat.
- Direktor: Zato pa imaš predpisane pol ure za topli obrok. Čeravno ^{plaze} si grobar, je potrebno jemati poklic resno in odgovorno.
- Grobar: Saj ga jemljem. Kako bi sicer vzdržal že ^{toliko} ~~trideset~~ let v tem poklicu. Vi pa ste naš direktor šele nekaj mesecev.

- Direktor: Saj zato! Narediti hočem red. Prej je bilo v tej delovni organizaciji preveč familjarnosti. To je resno podjetje in ukvarja se z ^{poslednjimi} zadnjimi vprašanji življenja.
- Grobar: Saj je že prav, da ste tako strogi. Vsi novi so na začetku taki. Potem pa tudi sami vidjo, da je naš poklic po svoje žalosten. Vsak dan si si s smrtjo takorekoč pertu.
- Direktor: Saj zato. Do naših strank moramo biti diskretni. Sami veste, kako so občutljive. Če pijemo in pojemo na grobu, jih žalimo.
- Grobar: Kje ste pa že videli grobarja, ki ne bi pomalem pil?
- Direktor: Zato pa imamo stalno neke reklamacije. Da treskate s trugo, da mečete vence kot kake vreče, da imate mastne uniforme... Ker nič ne pazite.
- Grobar: Vsi se na nas samo derete. (sede) Tako človeško pa se nihče ne pogovori z nami! Samo napake vidite. To pa, da me nobena ženska ni hotela za moža, ker sem grobar, to vas ^{pa} ne zanima.
- Direktor: (sede k njemu) Kaj praviš?
- Grobar: Ja. Takoj, ko jim rečem, da sem totngrobar, me pustijo! Saj nekaj časa sem prikrival. Še na začetku, pred leti, sem vzel nedolžnost neki frizerki. Pa mi je rekla: Ti si grobar moje nedolžnosti. Jaz pa - kako veš, da sem grobar. In je bilo konec. Samo take stare pokopališke kavke, ki tu zalivajo, samo take se me ne bojijo.
- Direktor: Daj sem steklenico! A da imaš iste probleme? Misliš, da meni žena ne reče - direktor mrličev, totngrobar ~~zmešani~~, pokopališki avtokrat... Pa ji dam eno okoli ušes in si grem ohladit jezo na pokopališče.
- Grobar: (mu vzame steklenico) No vidite!
- Direktor: (mu vzame steklenico) Franc, veš, tudi jaz sem nazadnje samo človek, ^{pravno} čeprav sem direktor. Saj bi rad človeško z vami, ampak biti moram tudi uraden. ~~Drugače ne bo reda.~~ Jaz pa bi rad nekaj naredil iz našega podjetja! Rad bi u

ustvaril visoko profesionalno ^{du} TOZD Pogrebnik. Razviti moramo samoupravljanje. V pogrebni svet moramo izvoliti tudi zunanje člane, imeti moramo svet izvajalcev in svet porabnikov, šele potem bomo zares samoupravno organizirani. Opazuj malo ljudi, ki prihajajo na grob, in če si ti bo zdel kdo primeren, mi ga pokaži. Izvolili ga bomo v naš svet. Veš, res je, da hoče vsak novi direktor nekaj narediti. Tudi jaz. Imam načrte, vizijo... najmodernejšega in najbolje samoupravno organiziranega pogrebnega podjetja. Ne moremo stati na mestu. ~~Da~~ ^{to} ~~š~~ ^{zda} en požirek!

Grobar: ~~Izvolite!~~

Direktor: ~~Tako!~~ Zdaj pa naprej na delo! Služba je služba, družba pa družba!

Grobar: Jaz pa nad novo jamo!
(Gresta)

Cigler: (se ustavi nad grobom in položi rože) Marija, Marička, kaj bom zdaj sam? Kaj bom brez tebe? Vse je tako prazno, ko te ni! Kaj bom sam? Veš, hčerke so se že prvi dan prepirale. Saj me imajo rade, ampak sama veš, kako živčna je Vera in kako je Cita nesrečna, ker jo v gledališču postavljajo. Tinka je pa ravno v tistih norih letih, ko jemlje vse zares... Včeraj so se še na grobu kregale... Veš, prej sem si mislil, da je mogoče boljše, da se ne bi več mučila, zdaj pa si mislim: dokler si se mučila, tako dolgo si živila. Ne vem, če me slišiš, ampak vseeno ti tom zaigral, kot sem ti igral vsak večer, ko sem prihajal s pevskih vaj...
(Vzame v roke orglice, ustno harmoniko in ji zaigra
Kaj ti je deklica... V tem prideta Amalijsa Močnik in njena pomočnica Jelka.. Ustavita se pred grobom presenečeni... Amalijsa s prstom pokaže Jelki, naj se odstrani)

- Amalija: (resnično ginjena) To ste njej igrali?
- Cigler: (kakor, da so ga zalotili pri nečem nerodnem) Ja. Oprostite, dokler je bila živa, je tako rada poslušala to pesem.
- Amalija: Moje sožalje.
- Jožko: Saj vem, da ne sliši, pa sem vseeno...
- Amalija: Saj se tudi jaz pogovarjam s svojim... Z Janezom. Slišala sem, da je moja tašča včeraj spet uprizorila nekak škandal. Ne smete nam zameriti, ona je malo... Stara je že in hudobna. Drugače pa mislim, da bomo dobri sosede.
- Jožko: Tudi jaz upam. Koliko časa pa že imate to... parcelo.
- Amalija: Saj vidite, ^{pred petimi leti} ~~Petinsedemdesetega~~ se je ponesrečil z avtom.
- Jožko: ~~Ponesrečil?~~ ^{Ker se je?}
- Amalija: Ja. Pa vaša? ~~Mislil gospa.~~
- Jožko: Rak.
- Amalija: Boste sedli?
(Sedeta na klopco ob grobu njenega moža)
- Jožko: To je priročno, taka klopca. Tudi jaz bom dal postaviti eno tako.
- Amalija: Seveda, človek se utruji, če tako stoji.
- Jožko: Prihajate dostikrat, mislim, tako na grob.
- Amalija: Seveda. Prva leta vsak dan... ampak tudi zdaj moram priti skoraj vsak dan. Drugače mi tašča populi moje mačice in posadi te marjetice. Janez pa je imel rad samo ^{celve} ~~marjetice~~. Tako si posajava in poluva že nekaj let. Zdaj sem ravno zasadila ~~mačice~~ ^{celve} in izenačila. Zdaj je 128 : 128. Bil je moj mož in na grobu bo imel take rože, kot bom jaz hotela. Saj vendar vem, da je ljubil mačice. Enkrat sva se sprehajala po Bledu, tam rasejo na gredicah mačice. Ustavil se je in jih dolgo gledal, potem pa je rekel: Glej, mačice.
- Jožko: Moja pa je imela rada vrtnice. In če sem ji zaigral Kaj ti je deklica.
- Jožko: (pokaže na napis na Močnikovem grobu) To ste vi? Amalija Močnik.

Amalija: Ja.

Jožko: Ali ni malo nerodno, tako mislim, ^{talec} hoditi okrog, se prepirati s taščo, prejemati penzijo, delati načrte, pa si že napisan na grobu.... mislim tako na plošči, poleg mrliča...

Amalija: Jaz sem v resnici mrtva, odkar se je ubil moj Janez. (Se začne cmihati) Čeravno nisem bila v življenju dosti z njim... Saj ste slišali zanj! Bil je republiški funkcionar. Predsednik odbora, republiškega. Spoznala sva se na okraju, on je bil predsednik jaz pa tajnica. Kaj vem, zakaj je izbral ravno mene... Bil je moj edini moški. Res. V vsem življenju. Nikdar ne bi prenesla, da bi se me lahko dotaknil kak drug moški. Bila sem mu zvesta tudi potem, ko je postal republiški kader, ko je živel v prestolnici in je prihajal domov samo ob sobotah, ali pa še to ne. Živela sem s taščo, ki me pa ni marala. Vedno mi je pravila in mi še pravi, da ga nisem vredna. Pa se nisem sekirala, čakala sem soboto in ko je prišel, sem pozabila na vse hudo. Potem pa je izbruhnil tisti liberalizem, saj se spomnite. Saj on ni bil glavni, drugi so bili, vendar so zamenjali celo garnituro. Tega pa ni mogel prenesti, bil je zamišljen in odsoten. Takih, ki se tako navadijo na funkcije, takih ne bi smeli odžagati... Počutim se, kot da sem gol, mi je rekel... In se je zaletel v tovrnjak... In zdaj počiva tu, siromak moj... (Solze)

Jožko: Jaz sem bil učitelj petja. Vodil sem pevske zборе. Marički sem potem doma igral na orglice pesmi, ki smo jih na pevskih vajah vzeli.

Amalija: Tako lepo igrate. Zaigrajte še enkrat...

Jožko: Če se vam ne zdi smešno.

Amalija: Zakaj? Saj se tudi jaz pogovarjam z Janezom.

Jožko: Naj bo.

(Vstane in začne igrati na orglice. Kaj ti je deklica? Vsaka s svoje strani se pojavita Jelka in Julka in poslušata. Čez čas privihra Vera, za njo pa še Cita...)

Vera: Ata, ja, ata, kaj si čisto nor! Mi te povsod iščemo, na podstrešju, v kleti, ^{pod brajdo} pod brajdami, bojimo se, da si nisi kaj storil, ti pa muziciraš na maminem grobu.

Amalija: Oprostite, jaz sem ga nagovorila.

Vera: Vi pa tiho, pojdite na svoj grob!

Cita: To je naša parcela. Ata, kaj nama delaš? Tak si ko Tinka!

Jožko: Kaj pa naj počnem doma?

Vera: Moral bi nama povedati, kdaj greš od doma, da ne bomo v skrbeh. In danes se poslavlja Mišo, kaj mu ne boš dal roke, preden se spet odpelje v Nemčijo.

Jožko: Saj je v redu. Gremo domov. Ampak, to pesem je imela mama najrajši.

Vera: Saj te ne sliši.

Cita: Čez deset minut imam vajo, pa sem še na pokopališču. Ubogaj Vero, ata!

Jožko: Je že v redu! saj že grem. Na svidenje, gospa!

Vera: Nič na svidenje. Ne boš hodil vsak dan sem.

Amalija: Na svidenje. Včasih mi je bilo žal, ker midva z Janezom nisva imela otrok... Ampak zdaj vidim...

Vera: Nič vas nismo vprašali... Gremo, Mišo je že spakiral... (Odidejo, Amalija maje z glavo in se loti groba)

Jelka: Bova zdaj zalile mačice? Prej si vas nisem upala motiti.

Amalija: Kako ^{forst} človek in kako nasilne hčerke.

Jelka: Da ne bojo zrasle še kake simpatije tu na grobu?

Amalija: Čuj, kako pa govoriš! In to meni! In na grobu mojega moža.

Jelka: Pokojnega.

Amalija: Seveda pokojnega.

(Prihajata grobar in direktor. Grobar kaže direktorju na Amalijo)

Direktor: Dober dan. Kakšen hrup pa je bil spet na pokopališču?

Amalija: Ah, ~~Giglerjeve~~ hčerke so prišle po očeta. Ne dajo mu svobode.

Jelka: Še več vode prinesem.

Grobar: Pomagal ti bom!

Jelka: Pusti.

Grobar: Le pojdiva, tovariš direktor ima s tovarišico Amalijo uraden pogovor.

(Grobar in Jelka gresta)

Amalija: Ali je kaj narobe?

Direktor: Ne. V resnici sem prišel, da bi se z vami nekaj pogovoril. Prihodnji teden bomo imeli slavnostno sejo našega podjetja. Poglobili bi radi tudi naše samoupravljanje. Da, v naših organih imamo samo člane Pogrebnika, organizirati pa se moramo drugače. V naš svet bomo izbrali nekaj porabnikov naših uslug. Ker pravi uporabniki, mislim pokojniki, ne morejo sodelovati, iz znanih razlogov, bi v naš svet vključili nekaj zunanjih članov, takih, ki imajo vendarle stik z našim podjetjem. Vaš mož je že naša stara stranka, vi ga obiskujete in takorekoč vplivate na življenje pokopališča, zatoorej vas prosim, da sprejmite članstvo v našem svetu. Potem bomo obvestili še vašo krajevno skupnost, ki bo to potrdila.

Amalija: Kaj bom jaz s funkcijo? Res sem bila tajnica na okraju, ampak jaz nisem za funkcije. On, moj Janez, on je bil funkcionar.

Direktor: Vsak mora ^{enkrat} poskusiti in nikdar tudi ni prepozno. Velja?

Amalija: No, naj bo. Kaj pa bo moja naloga?

Direktor: Potrjevali boste naše sklepe, diskutirali, kaj predlagali, predstavljali ostale porabnike... Veste, moram to pogrebno samoupravo dvigniti na višji nivo. Vse podjetje mora zaži-

veti z našo družbo, mora postati njen integralni del...
Imam viziji... moderno pogrebno podjetje, samoupravno
trdno organizirano... dvigniti moramo proizvodnjo, posta-
ti moramo konkurenčni z drugimi podjetji... vse pa bo-
mo dosegli, če bomo pravilno organizirani. Podjetje TORD
Pogrebnik se ne sme zapirati v svoj krog, biti mora
družbenopolitično široko odprto vsem občanom. Razumete?

Amalijsa: Mislim, da.

Direktor: Torej sprejmete.

Amalijsa: Naj bo! Bom pa še jaz imela kako funkcijo. Pa četudi
pogrebno.

Direktor: Zdravo! Hvala za razumevanje.

(Gre)

Amalijsa: Dragi Janez, si jezen... ne misli, da te zanemarjam.
Ampak toliko stvari se je zgodilo....

Tretji song: UMRL JE ČLOVEK

Umr! je človek in truplo tu v jami leži,
oj, eno truplo mi leži.
Ne bo ga več pil, siromak, kot za žive dni,
oj, truplo v jami mi leži.

Umr! je človek in drugim je pustil kvartir,
tu spodaj našel je svoj mir.
Ker vsem je tu zgoraj v napoto bil, šel je s sveta,
tu spodaj zdaj svoj mir ima.

Za službo njegovo se steplo je sedem ljudi
in dva na vdovo čakata.
Ljudje na tem svetu imajo pač svoje skrbi,
a on tu spodaj mir ima.

3. P o n o č i

Tema je. Pokopališče je prazno... Le tu in tam kaka svečka. V temi prihaja neka postava z leščerbo in poklekne na Močnikov grob. Hitro puli mačice... To je Julka.

Potiho prihaja tudi grobar, ki nenadoma prižge svetilko...

Grobar: Aha, pa te imam! Ti ponoči skruniš grobove!

Julka: Kaj si nor! Saj vidiš, da pulim mačice in zasajam marjetice.

Grobar: To je prepovedano, zlasti ponoči!

Julka: Evo, tu imaš pismo. Tovarišica Močnikova me je pooblastila, da vesno zasadam marjetice, če jih ni...

Grobar: Saj vem... Čudno se mi le zdi, da se ne naveličata.

Julka: Meni je vseeno. Za vsako presajanje dobim svoj denar... Sovraštvo med taščo in snaho pa se me ne tiče... Kaj pa ti tu ~~boš~~ ^{kaj ponoči?} tako pozni uri?

Grobar: Naš poklic je tak: Podnevi al' ponoč hitimo na pomoč... In vedel sem, da boš ti tukaj.

Julka: Popoldan pa si ~~oni~~ Jelki pomagal zalivati... Kar njo imej!

Grobar: Kaj bom z njo? Njo ~~samo~~ ~~hecam~~. Pusti zdaj to, povabim te na dva deci.

Julka: Kam? ~~Saj je vse zaprto.~~

Grobar: Tam v pisarnah imam... Le pridi. Te rože pa lahko še jutri posadiš!

Julka: Naj bo... ampak samo na dva deci... da si ne boš kaj drugega mislil.

Grobar: Ne razumem. Saj sva že v takih letih, da nama ne bojo šle več neumnosti po glavi.

Julka: Ej, nič se ne zanesem...

(Gresta... čuk... tema. Prideta Tinka in Pepsi. Tinka ima potovalko)

Tinka: Jaz se nič ne bojim.
Pepsi: (ki malo trepeče) Jaz tudi ne.
Tinka: Samo malo bova tu...
Pepsi: Saj sploh ne vem, zakaj se ljudje bojijo pokopališča. Kraj kot drugi. Mrtvi so mrtvi in vse drugo so izmišljotine.

Tinka: Draga mama... Oprosti, ker sem prišla tako pozno. Veš, odselila se bom v dijaški dom... Doma ne morem več ostati. Cita in Vera maltretirata ^{očet} ~~ateja~~. Ne daja mu svobode. K Veri prihaja nek njen knjigovodja, zdaj ko ^{nima} ~~ima~~ moža ^{doma} ~~spet v Nemčiji~~. Ne vem, zakaj imajo odrasli dva obraza. Jaz tega ne morem gledati. Saj se bom pridno učila... In Pepci mi stoji ob strani... Saj si rekla, da ga imaš rada...

Pepsi: Pojdiva!

Tinka: Kaj te je strah?

Pepsi: Ni, ampak vseeno. Zdi se mi, da nekdo hodi.

Tinka: Dobro, saj grem... Adijo mama!

EFKT
(Odideta. Nekaj časa je spet mir, nočni ptiči... Potem se odpira Močnikov grob in ven pogleda Janez Močnik Okostnjak... Trka na grom Marije Cigler...)

Janez Okostnjak: Marička, Marička... saj vem, da me slišiš... Odpri!

Kaj se delaš! Ti je nerodno? Vem, nova si, potem se boš že navadila. To, da gremo malo drug k drugemu ponoči, je edino, kar nam je še ostalo. Daj, spusti me k sebi.

Marijin glas iz groba: Daj mir... Jaz nisem taka kot druge... Samo njegova sem. Tudi po smrti. *no zagoni prišlom*

Janez Okostnjak: Ne lomi ga... Saj vidiš, da že žica moja ženo.

Marijin glas iz groba: On že ne. Daj mir, ali pa pokličem na pomoč.

Janez Okostnjak: Saj te ne bo nihče slišal.

Marijin glas iz groba: Daj mir, ali pa se pritožim... *pislanje*

Janez Okostnjak: Prav! Staromodna prismoda! Pa grem drugam!

(Se ogleduje po pokopališču, ko prihajajo še drugi okostnjaki)

Harolj
1.Okostnjak: Hej, Janez, mi te čakamo, tebe pa ni. Kaj spet preganjaš kako truplo?

Janez Okostnjak: Ne, *uuq* sem se ravnokar odpravljajal.

2.Okostnjak: Saj smo prišli sem. *uuq* Še ko si bil živ politik, so ti bile babe več kot politika. Kdaj se boš spametoval?

Janez Okostnjak: In kaj je tako važnega?

Harolj
1.Okostnjak: Še sprašuješ! Kaj nisi slišal tistega *pripravniš* tepea direktorja, kako organizira pokopališko samoupravo.

3.Okostnjak: Čisto mimo smernic. V zbor uporabnikov voli žive ljudi, namesto nas, ki smo pravi uporabniki. *uuq*

1.Okostnjak: Torej spoštovani tovariši, prosim k *uuq* dnevnemu, oziroma k nočnemu redu! Prva točka: Izvolitev delegata za zbor uporabnikov *temeljne org. delov. dela. Taprebnik* pogrebnega podjetja. Druga točka: Razno. Kdo je za?

Okostnjaki: Vsi. (Dvignejo roke, ki seveda primerno rožljajo)

1.Okostnjak: Če dovolite, bi spregovoril nekaj besed. Pred nami je slavnostna seja samoupravnih organov Pogrebnega podjetja. Ker si očitno direktor in subjektivne sile pogrebnega podjetja napak razlagajo samoupravljanje, predlagam, da samovoljno izvolimo našega delagata v svet Pogrebnega podjetja, ki nas bo zastopal na seji in povedal naše zahteve. Drži? Prosim za predloge.

3.Okostnjak: Predlagam Janeza Okostnjaka Močnika. V življenju je bil funkcionar, naj bo še po smrti.

Janez Okostnjak: Tovariši, jaz ne bi...

1.Okostnjak: Kdo se strinja s predlogom. Imate kako pripombo?

2.Okostnjak: Kot vemo, je direktor podjetja vabil Močnikovo živo so-
progo *uuq* za delegatko. Zato mislim, da je prav, da Janez prevzame funkcijo našega delegata.

1.Okostnjak: Kdo je za?

Okostnjaki: (dvignejo roke) Vsi.

Janez Okostnjak: Spoštovani tovariši. Hvala vam za zaupanje. Funkcijo bom zavzeto izpolnjeval vse do... sodnega dne.

1.Okostnjak: Na prihodnji seji pa se bomo dogovorili, kaj boš povedal na seji.

3.Okostnjak: V mojem grobu je voda...

1.Okostnjak: Prihodnjič! Mislim, da sem slišal petelina! Zaključujem sejo in nasvidenje... *načel svezdani!*

(Okostnjaki se razidejo, Janez spet trksa na grob Marije Cigler)

V Marije in za hris: nasvidenje načel svezdani!
Janez Okostnjak: Marička, odpri... Veš kdo sem jaz... Tvoj delegat.

Pa nič. Boš že še odprla.

(Petelini in Janez hitro smukne v svoj grob)

Četrty song:

Grobar: Jaz sem delegat.

Janez Okostnjak: Jaz sem delegat.

Oba: Oba sva delegata.

Grobar: Za žive jaz,

Janez: za mrtve jaz

Oba: na sejah dajeva svoj glas.

Oba sva delegata.

Grobar: Na britofu naj red drži,
pa treznost in morala,
da srenja, ki tu spodaj spi,
lahko bi v miru spala.

Janez: Ker, če ta srenja se zbudi,
vas složno vse podavi.
Ne veš, kaj vse opolnoči
ta srenja skupaj spravi.

Oba: Ti spodnji so nevarna stvar:
še mrtvi niso pravi.
Nikdar ne veš, kakšen udar
pripravljajo državi.
Zato pa:

Grobar: Jaz sem delegat

Janez: in jaz sem delegat.

Oba: Oba sva delegata.

Grobar: Za žive jaz,

Janez: za mrtve jaz,

Oba: na sejah dvigava svoj glas.

Oba sva delegata.

In na noben ukaz,

in na noben ukaz

ne vrneva mandata.

Ardegata!

4. Seja sveta TOZD Pogrebnik

Na stoli v polkrogu sedijo člani sveta, nekatere že poznamo. Amalija, Grobar, direktor, Igralec Marjan Pisk, predstavnik družbenopolitilnih organizacij, Jelka, Julka, fotograf, Pepsi... Zada sedimalo na skrivaj tudi pokojni Janez Močnik. Gledajo materiale. Jelka kaže z roko Amaliji, naj pride k njej.

Jelka: Tovarišica Amalija, poslušajte! V mestu sem srečala onega.. kako se že piše, ki ima grob blizu vas...

Amalija: Ciglerja?

Jelka: Ja. Rekel je, da bi vas rad videl... Da bo jutri spet na pokopališču... Da ga hčerke ne pustijo... Samo tišina... Jutri vas bo čakal...

Amalija: Hvala...

Grobar: Spoštovane tovarišice, spoštovani tovariši. Predlagam, da pričnemo prvo sejo našega samoupravnega organa, ki je s prihodom novega direktorja postal resnično družbeni organ... drugačen. Predstavljam člane kolektiva in zunanje člane našega sveta, predstavnic porabnikov iz krajevne skupnosti (Amalija se narahlo prikloni), predstavnika družbenopolitičnih organizacij, predstavnika mladine (Pepsi se prikloni), predstavnika kulturne skupnosti (igralec Pisk se narahlo prikloni) in druge. Predlagam naslednji dnevni red:

1. Poročilo in kratka informacija direktorja
2. Pripombe delegatov na delo TOZD Pogrebnik
3. Ogled pokopališča

Se strinjate?

Vsi: Da.

Direktor: Dovolite, da vas vse pozdravim na seji. Vesel sem tudi, da lahko prisotnim postrežem prav na kratko s podatki o uspehih naše temeljne organizacije združenega dela. Naš maloštevilni kolektiv je v prvem polletju za 12 % prese-

del planirano proizvodnjo in to je toliko bolj na...

če se zavedamo, da smo to dosegli prav v času gospodarske stabilizacije in nenaklonjenih gibanj na zunanjem trgu. Tudi kadrovski sestav naših novih strank je ustrezen, tako starostno, kakor po zastopstvu žena, ki stoji sicer v naših družbenopolitičnih gibanjih precej ob strani. Že to pove, da smo resno zaustavili naše delo, tako kvantitetno kakor kvalitetno. Kvaliteta naših uslug se je dvignila in vse manj je pritožb. Kljub vsemu se zavedamo, da ob taki dejavnosti prihaja tudi po pomanjkljivosti in zelo vam bom hvaležen, če jih bomo danes slišali in potem tudi odpravili. Naša največja želja je, odpreti dejavnost TOZD Pogrebnik in integrirati našo dejavnost v skrbi vse družbe za boljši jutrišnji dan. Imamo seveda tudi velike probleme, kot je kadrovska omejenost, saj nam resolucija o zaposljevanju ne dovoljuje zaposliti nove kadre. Prav tako se bomo morali mehanizirati, investirati bomo morali v nova vozila ter v veliko peč, ki pa ne bo trošila dragocene električne energije. Sedaj pa prosim, da poveste svoje mnenje o našem delu.

(Ploskanje)

Grobar: Prosim, kdo želi besedo? *ženske in*

Pepsi: Tovariši, govorim v imenu mladih, Mi mladi obsojamo vedno večje razkošje na grobovih, potrošniško miselnost pri postavljanju grobnic. Mislimo, da bi morali biti grobovi skromni, oziroma enaki. Če je bila že v življenju nesocialistilna razlika v standardu, sodimo, naj se odpravi vsaj tu - na pokopališču! Skratka skromni, enaki grobovi.

Predstavniki družbenopolitičnih organizacij: Dovolite. Poznamo to ultra levičarsko in liberalistično stališče mladih. Mi pa smo si na zastavo našega samoupravljanja zapisali: vsakomur po njegovem delu in sposobnostih. Če je torej kdo v življenju več delal, naj ima tudi večji in lepši grob. Enaki grobovi, tovariši, to je vendar čista uravnilovka.

Proti uravnilovki pa se je boril, kakor upam vsi veste, sam Karl Marx. In mi smo marksisti. Tudi na pokopališču, tovariši!

Igralec: Spoštovani. ~~Jaz sem delegat kulturne skupnosti.~~ Mislim, da bi morali veliko več narediti na področju kulture pokopališča, mislim na povezavo med TOZD Pogrebnik in profesionalnimi kulturnimi institucijami. Poglejte, jaz na primer sem iskal navdih za svojo vlogo v gledališču prav tu - na pokopališču. In ker ste rekli, tovariš direktor, naj pripomnimo tudi kaj kritičnega, naj kar povem, da je bilo vaše stališče do kulture izrazito odklonilno... Nadalje: mislim, da bi morali dvigniti nivo napisov na ploščah, preveč je mistike, amaterizma, pravopisnih napak. Tovariši, jezikovno razsodišče, bi imelo veliko dela, če bi pogledalo naše nagrobne napise. Da! Zakaj ne razpišemo natečaja med našimi pisatelji za najboljše nagrobne verzice? Napisi izražajo religiozno naravnost našega naroda. Pa je naš narod res tako religiozen, kot kaže pokopališče? Zakaj - na svidenje nad zvezdami? To je mistika, vera v posmrtno življenje. In kje je dialektični materializem? Zakaj nikjer ne piše: "Tu počiva Valerija, spreminja se materija?" Zakaj umetniki ne kreirajo plošč, ampak obrtniki? Tudi to, tovariši, kaže, kako je naša umetnost oddaljena od neposrednih proizvajalcev, od življenja. To moramo premagati. In pri tem ima lahko vsa kultura in tudi gledališče veliko vlogo. Hvala.

Direktor: Hvala za sugestije. Tudi ta razprava kaže, da ste vsi živo zainteresirani za delovanje našega podjetja. Še kdo?

Amalijsa: Jaz mislim, da bi morali narediti pokopališče bolj prijazno, ljubeznivo. Da bi postavili klopce, uredili kak bife... da bi se ljudje lahko sestajali, kramljali z živimi in mrtvimi... Jaz mislim....

Janez Močnik: Ti nič ne misliš.... Ti lepo pusti te stvari... Funkcije... Dovolite, da povem jaz svoje mnenje.

Direktor: Oprostite, kdo pa ste vi, da jemljete besedo našim porabnikom?

Amalija: Jezus! On je!

Janez Močnik: Kakšni porabniki, kakšno samoupravljanje! Kdo je porabnik? Mar ^{tisti} ljudje, ki hodijo zalivat rože na grobove, ali tisti ki ležimo v teh grobovih, ki smo na svojih truplih skusili uslugo TOZD Pogrebnišnica? Prosim, kako ponarejanje samoupravljanja je to? Na skupščini naše delegacije so me opozorili. Grob v rajonu A, vrsta 6, številka 31. Ne prestando zamaka voda. Isti rajon vrsta 8, grob 16, jama prelita za osem centimetrov. Zakaj? Mar niso predpisane dimenzije jame? Porabnik groba 66 v rajonu C, vrsta 7 pravi, da je grobar že dvakrat uriniral po njegovi parceli. ... Na grobu v starem delu pokopališča so bili že trikrat priča seksualnemu odnosu zalivalke Julke... ali Jelke ... ne vem,.... s tovarišem....

Grobar: Dovolj, madona!

Predstavnica družbenopolitične organizacije: Spoštovani tovariš, dovolite, da vas v imenu družbenopolitičnih organizacij vprašam za ime, za naziv delegacije, ki vas je poslala provocirati. Vaše izjave o samoupravljanju so, milo rečeno, sporne. Kdo ste, zaboga!?

Janez Močnik: Jaz sem porabnik...

Amalija: To je on, to je on... še po smrti ima funkcijo...

Direktor: Kdo... on?

Amalija: Moj mož....

Direktor: Pokojni?

Amalija: Pokojni!

Janez Močnik: (odvrže površnik, da se prav lepo vidi kosti) Jaz, ja, hoteli ste mi vzeti funkcije, pa jih ne dam... Hodil bom na vaše sestanke...

Julka: Jezus, Jezus, bežimo...

Julka: To ni sestanek, to je sodni dan... Ne dobite me več na te vaše seje...

(Vsi bežijo... Direktor ostane sam, miri ljudi... ki pa so se razbežali. Tudi predstavnik družbenopolitičnih organizacij... Janez pa za njimi... Direktor poišče viski iz reprezentance in pije...)

Direktor: Zdaj pa razumem, zakaj vsi pri Pogrebniku pijejo! Pa tako lepo sem splaniral to samoupravljanje!

Janez Močnik: (se vrne in mu vzame steklenico iz rok. Pije) Hvala!

(Gre. Direktor samo gleda. Čez čas se vrne predstavnik družbenopolitičnih organizacij... Prestrašen, šokiran...)

Direktor: Ste videli? Ali vi, kot marksist kaj razumete?

Predstavnik družbenopolitičnih organizacij: Kaj? O tem nikomur niti besedice. Saj bi me zrotirali! Pijana sva bila! Pijana... (Oba pijeta...)

oohmo

Pesem o Jožku in Malčki

Kaj vse na grobih se zgodi?
To mesto naše zdaj skrbi.
Mrliči nam že vstajajo,
na sejo kar prihajajo.

Kaj vse na grobih se zgodi,
to mesto naše zdaj skrbi.
Tu ženka spi, tam mož leži,
dva groba sta, oba za dva.

Hotela ona je umret,
si hotel on življenje vzet,
ko sama sta ostala,
zdaj dvoje rok že išče stik,
saj vdovstvo, glej, ima svoj mik.

Kaj vse na grobih se zgodi,
to mesto naše zdaj skrbi.
Njegova vdova in njen mož,
na grobu se srečujeta,
besede si šepčeta,
pokojnika pozabljata.

Kaj vse na grobih se zgodi,
to mesto naše zdaj skrbi....

5. S v o b o d a

Amalija sedi na klopici ob grobu in gleda kajpada na uro. Tudi ozira se. Zdaj je tudi že na Ciglerjevem grobu razkošen spomenik, na katerem piše:

MARIČKA CILER 1919 - 1980

JOŽKO CIGLER 1918 -

Nasvidenje nad zvezdami! Hčere.

(Ker nekdo prihaja, Amalija vstane, vendar je razočarana, ko pride Jelka)

Jelka: Dober dan.

Amalija: Dober dan.

Jelka: Kaj ga še ni?

Amalija: Koga?

Jelka: Njega. Naročil mi je, naj ga čakate. Mogoče ga spet hčerke ne pustijo.

Amalija: Kak neokusen napis so mu pripravile. Ko da je že mrtev.

Jelka: Bova presadili rože? Mačice že imam.

Amalija: Ah, kar pusti!

Jelka: Kaj? Ne boste populili marjetic?

Amalija: Ne, ne bom. Naveličala sem se!

Jelka: Pa ja ne boste popustili ta stari... mislim tašči?

Amalija: Bom, meni je vseeno.

Jelka: Vas lahko še nekaj vprašam? Kaj mislite vi o tistem včeraj.... na seji...

Amalija: Nič...

Jelka: Se mi je zdelo ali je bilo res?

Amalija: Kakor hočeš!

Jelka: Ampak to sem dobro slišala, da je tisti okostnjak, no, oprostite, vaš mož, rekel, da je imela Julka spolne odnose v kotu pokopališča... In to z grobarjem, dobro vem....

Amalija: Zdelo se vam je vsem skupaj...

- Jelka: Saj sama ne vem. Ampak bi kar verjela.. tista Julka je taka...
(Molčita)
- Jelka: Torej, res ne boste presadili rož?
- Amalija: Ne bom.
- Jelka: Potem pa grem drugam zalivat....
(Gre)
- Amalija: Janez, ne boš me, veš! Ne bojim se te več! Nikdar nisem bila svobodna! In tudi na tej seji si mi vzel besedo...
- Direktor: Dober dan, tovarišica!
- Amalija: A vi ste?
- Direktor: A koga čakate?
- Amalija: Zakaj?
- Direktor: Tako. Mogoče moža, mogoče koga drugega.
- Amalija: Ne razumem vas.
- Direktor: Mislite, da jaz kaj razumem? Glejte, pijem, pijan sem... Že drugi dan... In to jaz, ki sem tako preganjal alkohol na delovnem mestu. Ampak zdaj... Povejte mi, gospa, kaj vi mislite, se nam je včeraj samo zdelo... ali je res vaš mož prišel na sejo.
- Amalija: Jaz ne vem... Slišala pa sem, da je njegov tovariš na pogrebu rekel: Ta je bil tako rad funkcionar, da bo še po smrti hodil na seje! Mogoče se je to uresničilo... Meni je vseeno.
- Direktor: Ampak molčiva o tem... Še zrotirali bi me... Tudi to, da pijem...šššš. Kakšen direktor bi pa bil, če ne bi pil... Saj govorim že v rimah....ššššš. (Gre)
- Amalija: (grobu)Viš, kaj si naredil iz njega!
(Cigler Jožko prihaja... Skriva, da se veseli, ko vidi Amalijo)
- Jožko: Dober dan.

Amalija: Dober dan.

Jožko: Dolgo me ni bilo.

Amalija: Saj vem.

Jožko: Hčere ^{ki} me niso ^{tu} pustile.
(Molčita)

Amalija: Lep spomenik ste ji postavili. In na njeni plošči ste napisani.

Jožko: Saj ste vi tudi na njegovi.

Amalija: To je drugo. To je staro že več let... Ko še nisem poznala vas.

Jožko: Kaj se jezite name?

Amalija: Ne. Zakaj? Ampak zdaj vidim, da so vsi moški enaki. Tudi njega sem morala vedno čakati. Nikdar ga ni bilo ob uri domov. Če pa ga čez soboto in nedeljo ni bilo, mi je samo sporočil: Plenum imamo. Pa je prišel največkrat od kake druge. Po parfumu sem čutila... In včasih je imel rdeče lise na vratu, potem pa je trdil, da ga je zribala srajca.. Ja, ^{lagal} mi je, lažnivec, z materjo je držal, mene je imel doma za služkinjo... Drugi so jemali svoje žene poleg na sprejeme; on pa se me je sramoval, ker sem bila samo navadna tajnica, tipkarica. Ona ga je vse življenje ščuvala proti meni. Trdila sta, da sem nič... In še zdaj mi ne pusti, da bi se razvila, da bi bila tudi jaz kaj...

Jožko: Zadnjič ste čisto drugače govorili...

Amalija: Enkrat sem morala tudi to povedati, zdaj mi je kar lažje.

Jožko: (čez čas) Saj tudi moja žena ni bila tako zlata, kot sem včasih mislil. Živel sem sredi samih žensk. Doma štiri, v zbornici dvajset. Včasih sem se moral zjutraj pogledati, če se tudi sam ne spreminjam v žensko. Ja, res je. To je pri učiteljih prava nevarnost. Če sem šel od doma na pevske vaje, mi je vedno rekla: Pa hitro pridi! In me je čakala. Kadar sem malo posedel s kolegi, se je jezila. Če pa sem ji rekel, naj gre kar spat, naj me ne čaka, je trdila, da

ne more spati sama... Kje si bil tako dolgo, to je bil njen pozdrav.... In: Pa hitro pridi... Vedno sem moral po ^{jutraj} jutrih požirati žlice medu, tako je skrbela za mene.

skrbela in skrbela in njeno dobroto sem čutil kot kamen okoli vrata. Ja, tako je bilo. Oprosti Marička, ampak enkrat moram povedati tudi to. In potem so bile hčerke v predpuberteti, popuberteti, puberteti, in foter jim je šel vedno bolj na živce. Ni bilo prav, kako sem jedel, kako sem dihal, kako kašljaj, kako kihal. Če sem po kosilu podrl kupček, so se zgražale in rekle, da k nam zaradi mene ne morejo nikogar povabiti. Ja, tako je bilo. Če so samo pomislile, da bi lahko dobile takega moža, kot sem jaz, jim je bilo slabo. Magari pujsa, magari črnca, samo takega ne, kot je naš ata. Le kam si gledala, mama. In zdaj me zaklepajo... Mislim Vera in Cita, Tinka se je tako odselila v dijaški dom. Nobene svobode nimam... ^{in cel}

Amalija: Moj se je doma gledal v ogledalo in preskušal govore. Učil se jih je na pamet. Ko mu je šlo dobro od rok, je rekel, zdaj sem bog bogova. To je prinesel iz Beograda, mislim, bog bogova. Pa so ga zamenjali in potem se je bog bogova zaletel z avtom. Ni mogel živeti brez funkcije.

Jožko: Moja je stalno zahtevala, da sem ji doma poročal, kako je v šoli. Vedno je več vedela o naši zbornici kot jaz. Če je prišla kaka nova kolegica, je takoj začela slabo govoriti o njej... Za vsak slučaj je rekla. Res se je žrtvovala za tri otroke in je bila dobra gospodinja, vseeno pa je večkrat rekla, da sem ji s temi porodi uničil mladost.

Amalija: Meni žal ni bilo dano imeti otrok. Oba z materjo sta trdila, da sem jaz kriva. Ko pa sem rekla, naj se gre še on pregledat k zdravniku, pa ni hotel. Mogoče se je bal, da bi prišlo na dan, da z njimi ni vse v redu. Oprosti, Janez, tudi to sem ti morala enkrat povedati.

- Jožko: Ko so si izmislili tisti propolis, sem moral vsako jutro žreti namesto meda tisto rjavo grenko reč, da mi je šlo na kuzlanje. ^{izumislili} Celo stanovanje je bilo polno nekih zdravil. Mogoče je od tega dobila raka... ^{opravi Marička} ^{tudi to sem moral}
- Amalija: In nikdar si mu nisem upala ničesar reči... zdaj sem ^{svoboden} prvikrat pred vami... ~~pred tabo vse to povedala.~~ ^{povedala}
- Jožko: ~~Kar tikajva se!~~ Tudi jaz se zdaj po tridesetih letih počutim nekako svoboden.
- Amalija: (mu da roko) Jaz sem Malčka.
- Jožko: Jaz pa Jožko. Ti.
- Amalija: Ti.
- Jožko: Saj veš, kaj sodi zraven. Popila pa bova kaj potem! (Jo poljubi na lice) Malčka.
- Amalija: (ga poljubi na lice) Jožko.
- (tedaj od nekoč privihrata Vera in Cita)
- Vera: ~~A tako, saj sem vedela....~~ Ata, kaj delaš, te ni sram.
- Cita: Primi me Vera, primi, padam v nezavest! Ata poljublja tujo žensko na maminem grobu.
- Jožko: Pobratila sva se. Formalnost.
- Vera: Poznamo take formalnosti! Od zdaj boš zaklenjen ali pa te bova dali v dom. Ne boš delal sramote naši hiši. Na stara leta je znorel?
- Cita: Uboga mama! Če si je to zaslužila! Vara jo, na njenem lastnem grobu. ~~se vlačí.~~
- Amalija: Nič je ne vara. Pogovarjava se in prijatelja sva.
- Cita: Vi, vi pa tiho! Lahka ženska ste.
- Amalija: Ne poznam vas gospodična. Moj edini možki je bil moj mož. Doslej! Ne vem, če lahko vi rečete kaj takega.
- Cita: Saj še nimam moža!
- Vera: Ne pogovarjaj se z njo, starega spraviva domov!
- Cita: Nocoj imam generalko, ti, ata, pa me čisto dekoncentriraš!
- Vera: Alo, takoj domov!
- Jožko: Ne grem! Saj sem svoboden.

(Na grob prideta Tinka in Pepsi. S šopkom rož)

Tinka: Kakšno kričanje pa je to na maminem grobu. Kaj sta čisto znoreli!

Vera: A ti smrrklja s svojim huliganom! Tudi ti domov! Enaka si kot oče! Rep med noge in od doma.

Tinka: ✓ Domov ne grem. Zdaj sem v domu in sem svobodna.

Vera: ~~Ste slišali~~, tudi ona je svobodna?

Pepsi: Kako pa se obnašate, na pokopališču smo.

Jožko: ~~Tinka ima prav~~. Saj e moreta terorizirati vseh okoli sebe. Oprosti, Tinka, ker te nisem prej razumel.

Vera: Najmlajša in najstarejši pri hiši imata prav! Seveda. Hočeta svobodo. Da nam lahko delata ^{pravno in se vladi} svobodo. Ona je po-
~~begnila od doma, da se lahko vlač~~ s temle frikom, on, starec pohotni, se vlač na maminem grobu...

Tinka: ~~Kako se zate vsi samo vlačijo~~... Vsi, ki imamo samo simpatije. Ti, Vera, raje pazi, da bo tisti računovodja iz tvojega podjetja hodil bolj potih, ko se ponoči plazi od tebe po stopnicah. Tudi v avtu sem vaju že videla.

Vera: ✓ Smrklja, kako pa govoriš! (ji hoče primazati klofuto)

Pepsi: Oprostite, jaz sicer nisem član družine, ampak Tinke ne boste topli, saj ni več otrok. Saj ima že fanta, mislim mene.

Cita: Tebe... a res, da me ne bo kap. Pojdi raje domov mamozizat!

Pepsi: Igralka ste, pa tako vulgarni. Hvala!
(Okrog so se že zbrali: grobar, Jelka in Julka. Pravkar pa se bliža koščena Antonija Močnik)

Antonija: A tu si? Se že tepejo, kaj! ^{te ni sram} Kuzla... saj sem videla, da je tekal za tabo po pokopališču s tako dolgim udom...
(kaže) Te ni sram, ^{stacis e na grobu mojega sina!} skurbala si se na grobu mojega sina?...
Ni dovolj, da letajo moški za tabo po naši ulici s tako dolgimi... udi, nesramnica....

Amaliya: Bodite tiho, mama... ~~Kaj norite, tu ni nobenih udov,~~
~~nobenega greha!~~

- Antonija: Kaj ne vidiš, kaka kurbirska družina so ti Ciglerji?
Že na pogrebu sem videla, da so taki... Plezali so po našem grobu... tudi hčerke same vlačuge...
- Vera: (pobere grudo) Veste kaj, gospa, žalili nas ne boste...
- Antonija: (vrže grudo) Na, na... nesramnica.
- Cita: Saj ste blazni!
- Antonija: (s palico nad njo) Kdo je blazen?... Na, tu imaš ~~kuzla~~...
nej vem kako
saj vem, s ~~takimi udi~~ *placis* letajo za tabo, tam v gledališču...
- Amalija: Jaz grem... To je sramota.
- Jožko: Pojdiva!
- Antonija: Vlačuga! Kaj, marjetice si pustila, ~~zda ti ni več do ma-~~
ni mi več do masle
~~čic, zda ko si se skurbala...~~ *placis* ~~Zda nič več ne praviš, da~~
~~je imel mačice najraje....~~
- Tinka: Pojdiva tudi midva, Pepsi. Moji ~~sestri~~ *mi so* sta nori...
- Vera: Kar pojdiva...! Milico bom poslala za tabo, ata, ker si neprišteven, vas pa bom tožila za razžaljenje časti...
- Antonija: Koga boš ti tožila? Veš, kdo je bil moj sin... Na, na...
(Meče grudo)
- Cita: Kaj, napadli so nas... Na pomoč!
(Direktor priteče, pa je sam tudi pijan)
- Direktor: Kaj je zdaj to! Na pokopališču! Tovarišica Močnik, gospodične!
- Antonija: Kakšne gospodične? Kuzle! Sam pa si največ kriv... Ker nimaš reda na pokopališču! Na! (mu zažene grudo!)
- Julka: Gospa, pojdiva domov... Ne sramotite ga.
- Antonija: Tu si, in mi ne pomagaš! ~~Zakaj pa sem ti dajala denar?~~
Ne dajva se!
- Jelka: Kar pomagaj ji... Saj smo slišali, kdo se je spečal na grobu!
- Julka: Če hočeš še tebi zbrišem eno grudo.
- Jelka: Kar daj, če si upaš!
- Julka: Evo ti...
- Vera: Cita, dajva....

(Se obmetavajo. - Tedaj se odpre grob in Janez Okostnjak zakriči)

Janez: Ali bo mir, ali ne?

Direktor: Jezus, že spet. (Pije)

(Ostali se kriče razbežijo... in oder se zatemni)

Janez: (trka na grob Maričke Cigler) Hej, Marička, si videla kaj delajo....? Žicata se na grobu... Ti je vseeno? Jaz pa bi si tako rad ogrel kosti pri tebi... Slišiš?

Glas iz groba: Seveda slišim. *risoko*

Janez: No, in?

Glas iz groba: Pa pridi, če si ^{že} tako siten!
(Zleze v njen grob)

6. Nočna romantika na pokopališču

Noč. Tema. Tišina.

- Amaliija: (s petelinom pod pazduho) Ni ga še.
(Stoji ob grobu in čaka. Čez precej časa se pojavi senca)
- Grobar: (šepetaje) Jelka, si ti?
- Amaliija: Jožko, si ti?
- Grobar: Ne.
- Amaliija: (potrese petelina, ki ga ima pod pazduho, da zakikirika)
- Grobar: Kdo je to s petelinom?
- Amaliija: Jaz sem, Močnikova vdova. Torej ~~ste~~ živ človek?
- Grobar: Jaz sem grobar. Kaj delate tu s ~~petelinom~~ pod pazduho?
- Amaliija: To je dresiran petelin. Zoper duhove. Nekoga čakam. In vi ~~ste~~ na kontroli?
- Grobar: Tudi jaz nekoga čakam. Aha, vi čakate tegale... Ciglerja.
- Amaliija: Ja. In koga čakate vi?
- Grobar: Ah, ni važno. Na svidenje.
(Gre. Čez čas pride Jelka)
- Jelka: Franc si ti?
- Amaliija: Ne, jaz sem.
- Jelka: A, vi gospa! Zakaj pa imate petelina?
- Amaliija: Poglejte! (udari petelina, da zakikirika) To je dresiran petelin. Dala sem u tablete, da lahko bedi... In imam ga, če bi se spet pojavili kaki duhovi.
- Jelka: A ga čakate?
- Amaliija: Ja. Ne vem, zakaj ga še ni! Da ga niso hčerke prepričale in si je premislil.
- Jelka: Ni si premislil, le brez skrbi. Mogoče čaka, da bojo zaspane.
- Amaliija: Tako se bojim. Ali ne delam neumnosti, Jelka?
- Jelka: Če ga imate radi, potem je že prav.

..

- Amalija: On je tako neodločen. Saj mi ni še niti rekel, da me ima rad.
- Jelka: Kako sem vesela za vas...
- Amalija: Misliš, da ne delam neumnosti? Kdo bi si mislil, da me bo skoraj pri šestdesetih prišlo? Pred tremi meseci še vedela nisem, da je nek Cigler sploh na svetu. Zdaj pa me je tako prišlo...
- Jelka: Prišlo, prišlo. Hvala bogu.
- Amalija: On bo moj drugi mož! Tako pameten je, po drugi strani pa tako neodločen. Jokal se je, ko je izvedel, da ga majo slijo hčerke dati v dom. Pa se ni upal odločiti. Vse sem morala jaz vzeti v roke.
- Jelka: Ste dobili sobo?
- Amalija: Celo stanovanje. Direktor pokopališča mi je povedal, da so našli neko mrtvo upokojenko v stanovanju. Odpekljali so jo, zdaj pa je stanovanje začasno prazno. Tekla sem tja in vzela ključe. In se bova vselila.
- Jelka: Se nič ne bojite, da bi vaju izselili?
- Amalija: Kje pa! Ko si enkrat notri, ti nič ne morejo. In mladim družinam mora družba pomagati.
- Jelka: Torej se bosta poročila? Čestitam.
- Amalija: Jaz mislim, da se bova. Čeravno mi ni še nič rekel.
- Jelka: Mogoče je sramežljiv.
- Amalija: Malo že. Ampak če bo pobegnil z mano, potem že misli resno, kaj praviš.
- Jelka: Veste, da?
- Amalija: Koga pa ti čakaš?
- Jelka: Ah, nič... Kar tako... Dežuram, da bi kdo kaj ne ukradel.
- Amalija: Mene ni treba hecat. Saj te je že iskal...
- Jelka: Pa nikomur ne povejte. Saj veste zaradi njegove

službe... in tiste Julke...

Amalija: Že v redu.... Zdaj ravno nekdo prihaja.

Jelka: Je moj ali je vaš?

Grobar: Jelka! Jelka!

Jelka: Saj sem tu... Srečno, gospa! In vse najboljše! Zdaj pa ne bomo več presajali in zalivali. (Gre)

Glas: (iz groba) Zastonj ga čakaš! On je še vedno moj, ne dam ga! Zdaj imam tvojega in svojega... ti pa ne boš imela nobenega... Hahaha!

Amalija: (dregne petelina, ki zakikirika. Glas utihne) Tako! Viš, petelinček, da pomaga.
(Tišina. Skovikanje. Amalijo je strah)

Jožko: (kliče potihoma) Malčka! Malčka! Kje si? Si sama?

Amalija: Tu sem.

Jožko: Zdravo. Oprosti, nisem mogel prej. Vera je hodila skoro do polnoči nekje okoli... Zdaj se je šele vrnila. Potem pa vedno kontrolira, če že spim. Bal sem se, da bi pre-zgodaj odkrili moj pobeg.

Amalija: Saj si lahko še premisliš.

Jožko: Zakaj? Ne želim si premisliti. S tabo bom do konca življenja.

Glas iz groba: Moj si, moj si, ne dam te, ne dam te.

Amalija: Petelin! (ga dregne)

Jožko: Kaj pa imaš to?

Amalija: Dresiranega petelina zoper duhove. Jutri pa bo najino poročno kosilo.

Jožko: Poročno kosilo?

Amalija: Kaj misliš, da bova živela na koruzi?

Jožko: O, ne. Poročila se bova.

Amalija: Ampak vsaj zdaj bi mi lahko rekel, da me imaš rad.

Jožko: Kaj ti še nisem rekel?

Amalija: Meni ne.

Jožko: Rad te imam.

Glas iz groba: Hinavec, uničil si me!

Janex: Končno

(Amalija pritisne petelina, ki zapoje)

Jožko: Kaj je bilo to?

Amalija: Ah nič. Pa vendar ji zaigraj tisto njeno, preden odideva. Saj se nazadnje tudi spodobi. Če bi ne bilo nje, bi se midva nikdar ne spoznala.

Jožko: Prav imaš.

(Vzame orglice in zaigra. Kaj ti je deklica. Na koncu vsake vrstice zakikirika petelin. Od nekod posije sij ročne svetilke)

Direktor: Hej! Halo. Kdo dela nočni nemir na pokopališču? Naše stranke hočejo imeti mir! Stoj!

Amalija: Beživa! Naj naju ne vidiijo drugi!

Jožko: Daj roko!

(Zbežita. Direktor priteče na oder)

Direktor: Če ste živ človek, počakajte! Če pa ste spet neposredni uporabnik, pa se hočem z vami pogovoriti... Mater, sem pijan, kar dve senci vidim. Halo, zahtevam, da počakate. Saj vem, da je provokacija... Teče in pade za odrom v neko izkopano jamo.)

Direktor: Halo, halo, na pomoč! Padel sem v jamo... Na pomoč.... Bomo pa kar tu zaspali....

Peti song: Zadnja noč, direktorjevo sporočilo iz groba:

Zadnja noč je tisto, kar te doleti,
preden v temo zdrsiš:
polenček čez težo, ki jo hrbet zdrži,
iver, ki osličku stre križ.

strežnice dvigajo to noč hropeče mrtvake,
da bi jih na poti v noč manj bolelo.
Rablji tehtajo svoje obešenjake,
da bi izbrali vrv, ravno prav dolgo in debelo.

Obsojenci si izbirajo zadnjo pijačo, zadnjo jed,
gredo h kihli na zadnje scanje,
tuhtajo, kaj jim pomeni svet
in vzhajajoče molčanje.

A za grozo ni treba, da te čaka vrv.
Vsak dan umiraš in vsako uro.
Vsak hip se lahko sesede pod tabo brv
in prideš na prosekuro.

Zadnja noč je vsaka noč, preden zaspiš.
Nič nisi na boljšem od čakajočega jetnika.
Vsak hip čez srce zadnji ledeni piš.
Vsak hip iz noči prisluh zadnjega krika.

7. J u t r o z m e š n j a v

Jutro. Prvi ptiči. Direktor je očitno zaspal v grobu. Najprej slišimo klice Vere in Cite, potem ju tudi zagledano.

Vera: Ata!

Cita: Ata, kaj spet noriš!

Vera: Ata, ne delaj cirkusov. Saj vemo, da si tu!

Cita: Saj te ne bomo dale v dom.

Vera: Ata, kam si se skril?

(prideta skupaj)

Vera: Ni ga!

Cita: Ni ga!

Vera: Pobegnil je!

Direktorjev glas: Na pomoč! Potegnite me ven!

Cita: Si slišala?

Vera: Beživa, kaj je to?

Cita: Nekdo kliče.

Direktorjev glas: Na pomoč! Padel sem v jamo!

Vera: Nekdo je živ pokopan.

Cita: Beživa!

Direktorjev glas: Ljudje, potegnite me ven. Padel sem v jamo.

Vera: Da ni oče?

Cita: Si nora, nekdo je padel v jamo. Poglejva!

(Gresta počasi v ozadje in se vrneta z direktorjem pokopališča)

Vera: Vi ste padli v jamo?

Direktor: Zdaj sem pa končno spoznal svoje pokopališče tudi od znotraj.

Cita: Ali ste ga mogoče kaj videli?

Direktor: Koga?

Cita: Očeta. Ponoči je pobegnil od doma.

- Vera: Najbrž s tisto svojo... Amalijo... Njegovo vdovo.
- Direktor: Saj sem ju videl... Ponoči sta stala tu in on je igral na orglice.
- Vera: Ja, to je bil ata.
- Direktor: Ko sem ju poklical, sta zbežala, jaz pa sem padel v jamo... Skoraj sem zmrznil. Še sreča, da sem imel to s seboj... Veste, vsak direktor pokopališča po malem pije. Drugače bi ne vzdržal.
- Vera: In kaj sta počela ponoči na grobu? *amet str. 57*
- Direktor: Ne vem. On je igral na orglice, na koncu vsake kitice pa sem slišal petelina... kikiriki... Kaj ti je seklica, kikiriki, da si tak žalostna, kikiriki....
- Cita: Meša se mu!
- Vera: Pijan je!
- (Antonija Močnik najprej slišimo, potem prišepa...)
- Antonija: Amalija! Amalija... Se skrivaš s tistim Ciglerjem, kaj...! Janez, dragi Janez, ko bi ti vedel, tista tvoja ~~kuzla~~ je pobegnila... in petelina mi je ukradla.
- Vera: Gospa. kaj je vaša ~~snaha~~ tudi pobegnila?
- Antonija: Pobegnila, pobegnila. S ~~petelinom~~... in zdaj tekata, ~~on s takim udom~~... *okrag*
- Vera: Jezus, gospa, kje ste ju videli...
- Cita: ~~S takim~~....?
- Antonija: Videla nisem, ampak vem.
- Vera: Gospa, do zdaj smo se gledale kot sovražnice, zdaj se moramo me združiti, da ~~ni~~ ju ločimo in spravimo k pameti. Saj je sramota, da znorita dva taka stara...
(Priteče vsa zadihana Julka)
- Julka: A je tu tista pokvarjenka...
- Vera: Ne, z mojim ~~atejem~~ *očetom* je pobegnila.
- Julka: Z vašim ~~atejem~~...? To je nemogoče. Z grobarjem.
- Direktor: S kom?

Cita: Koga pa vi mislite?

Julka: Ja, Jelko. ~~Zalivaiko~~....

Vera: Kaj je tudi ona pobegnila?

Julka: Seveda, z ~~njim~~, grobarjem....

Direktor: Kaj, grobar je pobegnil?

Julka: Ne, on je gotovo tu... Grem pogledat.... Gotovo jo je peljal tja kot mene.

Direktor: Kam?

Julka: ~~Ju bom že našla~~... v mrliški vežici....

Direktor: Zdaj pa nič več ne razumem. (Izpije še zadnji vinjak)

Antonija: Ni čudno, da je taka nemorala na pokopališču, da nihče nikogar več ne spoštuje. Dragi sin, tako je vidiš, ker so tebe odžagali.... Še pokopališča so se jim izmuznila iz rok....

(Za grobovi slišimo prepir)

Julka: A tukaj sta... Spita na trugah... To ni pokopališče, ampak kurbišče!

Direktor: Kaj! Ne boste žalili naše ustanove!

Julka: Lažnivec, lažnivka! Meni si vse obljubljal, spiš pa z njo. (Grobar se ureja in priteče na oder, za njim Jelka in potem Julka)

Julka: Lažnivec. lažnivka!

Grobar: Kaj se dereš?

Direktor: Tovariš Franc, zahtevam odgovor: kaj to pomeni.

Grobar: ~~Jaz ne vem~~... Mene so ženske vedno odbijale. Ker sem grobar... Ona pa ne.

Direktor: ~~Da veste~~, na pokopališču ne bom trpel nobene ~~nemorale~~. *pa vlačuganja*
Dovolj, da se je razpasel alkoholizem, zdaj še vlačuganje..

Jelka: *✓* ~~Kakšno vlačuganje~~. Vzel me bo za ženo.

Julka: Tebe? Mene.

Jelka: Mene, mene!

Direktor: Kaj slišim, Franc? Je res.

- Grobar: Ja, kaj pa hočem. ~~Jo bom pač vzel!~~ *močan*
- Jelka: Mene?
- Julka: Mene?
- Grobar: Ja, tebe Jelka, ne! Če so naju že dobili.
- Julka: ~~Svinja~~. In ti, izdala si me. Kaj bom zdaj sama... Preklet totngrobar, kar imej jo, ~~tekaj za njo s takim udom...~~
(Pokaže nekaj minimalnega)
- Vera: Glejta!
(Pokaže z roko, na pokopališče prihajata Jožko in Amalija.
Držita se za roke. Vsi so osupljeni)
- Antonija: Glejte, ~~kuzlo~~!
- Vera: Kaj nama delaš, ata?!
- Cita: Ata, za boga.
- Jožko: Prišla sva...
- Amalija: Da vas vse povabiva na poroko. Danes ob desetih.
- Cita: Primi me, Vera, mene bo kap! (
- Vera: Na zdravniški pregled ga bova peljali... Saj ni priseben.
Na maminem grobu pravi, da se bo poročil z drugo.
- Jožko: TAKO.
- Vera: Ampak v maminem grobu ne boš pokopan. Izobčen si!
- Antonija: Tudi ti si izobčena.
- Amalija: Si bova že kupila svojo parcelo. Saj želiva skupaj spati,
živa in mrtva!
- Antonija: Ukradla si petelina.
- Amalija: Se že kuha.
- Jožko: ~~Torej~~, danes ob desetih je poroka. Kdor želi, naj pride.
Pojdiva Malčka!
- Amalija: Majska ulica 10. Adijo.
(Gresta. Vsi molčijo in se gledajo)
- Grobar: Hej, gospod Cigler... kaj če bi skup naredili...
(Ga ne slišita)
- Vera: Spraskajva ga z groba...
- Cita: Dajva... z nohti!

Direktor: Prosim, skrunjenje spomenikov je kaznivo. Vložite prej prošnjo! In kdaj bomo mi naredili stvar, Franc!

Grobar: Dajte mi prosto, da uredim dokumente. Pa lahko gremo na urad dopoldne, ko je čas za topli obrok.

Direktor: Prav.

Antonija: Svet je pokvarjen!

lito
Vera: *iz tona*
Nor....

Direktor: Vse je noro... vse je lepo... To sem spoznal nocoj, ko sem premišljeval v jami... Tako!

Vera: Zbrisala ga bova s plošče, veš mama.

Antonija: Izobčila jo bom, veš Janez.

Direktor: Poglej, če ni nikogar blizu...

Grobar: Vse v redu, tovariš direktor....

(Direktorjev sonet o minljivosti:)

Prišel bo čas, ko boš ostal brez časa,
ko zadnji up sprevrže se v brezup,
ko svet, še včeraj tvoj, domač in ljub,
postane nepristopna zvezdna jasa:

na njem vse nedosežno, daljno, belo;
kar si doživel - daljen bel odsev;
kar mislil si, občutil in počel -
bel dim. In nič, kar bi te preživelo.

Prišel bo čas, ko se sesuje kres,
ko se ustavi veliko nihalo.
Ta svet, ki si mu bil za ogledalo,

v črepinjah bo odšel s teboj tja čez,
odsoten bo kot ti in nič več res
in vse bo nič in nič ne bo ostalo.

Grobar: (ga gleda šokiran) Krasno, gospod, tovariš direktor...
Ampak težko, učeno... jaz ne morem razumeti... Vseeno,
krasno.

Direktor: Tudi meni se zdi, da ne razumem svoje pesmi, veš.... Ko
da je bila nekje... kaj vem kje, v zraku, že napisana in
je kar sama prišla v mene in potem iz moje glave na
papir...

Jelka: Franc! Franc!

Grobar: Kaj je? Šššš. Z direktorjem se pogovarjava... o mrtvih...
poeziji... smrti... mi smo z njo pertú, veš....

Jelka: Kaj ti je, Franc? Da nisi bolan.

Grobar: Ženske nas ne boste nikdar razumele.

Jelka: Malico sem ti... sem vama prinesla, saj vem, da danes ne boste imeli časa...

Direktor: Dobro ženo imaš, Franc! Pojdimo v pisarno in malo pojužijnajmo, saj nas čaka še težak dan! Delegacija z občine pride in še komemoracijo imamo.

Grobar: Pojdi z nama, Jelka!

Direktor: Upam, da se ne bodo ti Ciglerji in Močniki danes spet kaj prepirali in si metali sveče v hrbte!

Grobar: Malo bom popazil...

(Odidejo. Pokopališče je nekaj časa prazno, potem prideta Amalija in Jožko. Z nekaj rožami in svečami. Položita sveče na grob njegove žene in njenega moža. Prav tako šopke. En šopek pa nese Analija tudi na njun grob)

Amalija: Na najinem grobu pa ne bi prižgala sveče, kaj?

Jožko: Seveda ne. Saj sva vendar živa. Še ta šopek... veš, kako se počutim, ko nosim rože na svoj grob!

Amalija: Pa ja ne boš spet začel, Jožko. A ni lepo, da imava svoj zadnji dom sama zase...? In zakaj ga ne bi okrasila? Lepo, da bova na svojem. Tako sem se bala, ko sva bila še napisana na teh grobovih... Zdaj pa vem, da po smrti ne bom spala sama...

Jožko: Saj imaš prav...

Amalija: Ne vem, zakaj smo ženske tako ustvarjene. Ko sem se končno v sebi otresla tega siromaka tule, sem mislila: zdej sem končno svobodna. Hotela sem biti svobodna, da sem lahko spet odvisna od tebe... Ni to čudno?

Jožko: Svoboda je lepa stvar, dokler si jo želimo...

Amalija: Pa ne da ti je žal?

Jožko: Ne. Jaz bi še enkrat isto naredil, veš!

Amalija: Jaz tudi, jaz tudi!

Jožko: Poglej, kako so okrasile grob... Ta velika pozlačena vaza, ta je gotovo od Vere... Mišo jo je prinesel iz Nemčije. Ta ikebana je Citina... Ta skromni šopek pa je Tinkin, vem!

Amalija: Ti je težko, ker si zgubil hčerke zaradi mene?

Jožko: Saj nisem zaradi tebe... Od njih sem moral zbežati... Sicer pa je Tinka na najini strani.

Amalija: Stara pa je spet prinesla vence z zastavo. Hoče, da vsi vidijo, da je bil njen sin republiški funkcionar. S tem jih jezi. Ne morem verjeti, da sem bila trideset let poročena z njim, pa ga nisem imela nikdar tako rada ko tebe. Mogoče prvo leto...

Jožko: Saj si tudi z menoj poročena šele prvo leto.

Amalija: Kaj pa govoriš... to je drugo.

(Na grob prideta Antonija in Julka, ki jo podpira)

Antonija: Vstran od našega groba! Vstran! Zdaj se hočeta kurbati že kar med grobovi.

Amalija: Svečo sva prižgala.

Antonija: Ti ne boš prižigala sveče na grobu mojega sina... Zbrisala sva te, da veš!

(Amalija in Jožko odideta na "svoj" grob, Antonija vzame svečo in jo zažene za njima)

Antonija: Na svojo svečo...

Grobar: Prosim, prosim mir... Zdaj si predstavniki političnih organizacij ogledujejo grobove... Grejo na komemoracijo.

Julka: Kar napihuj se! Na, tudi zate imam jaz svečo...
(Mu jo zažene)

Grobar: Miiir! Na pokopališču smo, praznik je!

Julka: (V tem pridejo direktor, predstavnik družbenopolitičnih organizacij, fotograf, Jelka, grobar se jim takoj pridruži, lahko je zraven kdo s kamero... drugi grobarji....)

Direktor: Tudi ta del pokopališča poznamite... Glejte, naše stranke so pokojni, in tudi živi ljudje. Poglejte na primer onile

grob... Naše stranke stoje žive in optimistične ob njem...
Vse to smo dosegli z velikimi žrtvami celotnega kolektiva..

Predstavnih družbenopolitičnih organizacij: Čestitam, tovariš direktor, tako mora izgledati socialistično pokopališče. Samoiniciativno, pluralistično okrašeno. Nobene uravnilovke. Uravnilovka je naša smrt! Vsak po svojih možnostih, tako je prav....

Direktor: (mimogrede) Franc, je tu vse v redu!?

Grobar: V redu.

(Delegacija gre naprej, Julka hitro potegne iz torbice še eno svečo... in jo zažene v Jelko. Jelka zacvili, vendar se hitro skloni in zažene svečo nazaj...)

Predstavnih družbenopolitičnih organizacij: Ali ne letijo neke sveče po zraku?

Direktor: Kje?

(Grejo naprej, Julka spet zgrabi svečo in jo vrže za Jelko, vendar za odrom zatuli nekdo drug...)

Grobar: *a* Mir, miiir! Na pokopališču *ste* *tamo*
(Prideta Tinka in Pepsi)

Tinka: (poljubi očeta) Zdravo, ata! Prinesla sva šopek na mamin grob!

Jožko: Lepo.

Pepsi: ~~Dober dan!~~ Samo dve beli krizantemi sva kupila. Saj drugi kupujejo, kar je treba in kar ni.

Tinka: Ata, nekaj ti morava povedati!

Jožko: Kaj...

Amalija: Hčerke prihajajo. Glej!

(Pridejo Vera in Mišo, Cita in igralec Marjan Pisk.)

Jožko: Kdo pa je to?

Tinka: Igralec. Citin frajer.

Mišo: (gre dat roko) Zdravo, tata... ~~Zdravo gospodje!~~

Jožko: Zdravo!

Vera: Sem pridi, Mišo! Saj veš, da se ne pogovarjamo.

Igralec: Ga naj grem pozdravit?

- Cita: Daj mir!
- Vera: Kaj? Nič ni prinesel na mamin grob. Samo tale šopek! Saj imamo manj ko drugi. Mišo, pojdi in kupi še dve ikebani in tri šopke... in deset sveč... Ne moremo imeti bolj skromnega groba od drugih...
- Mišp: Dal je potrebno?
- Vera: Sem rekla!
- Cita: Prav ima! Pojdi pomagat, Marjan!
- Igralec: ~~Me že komandira!~~ Pojdiva, Mišo!
(gresta)
- Tinka: Tako sestri... Zdaj, ko smo sami... se opravičita očetu in pobotajta se!
- Vera: Jaz naj se opravičim?
- Cita: On naj se opraviči!
- Antonija: Smo se zmenile skupaj... da sta izobčena.
- Tinka: Vi nas pa pustite na miru... Opravičita se!
- Vera: Kaj sem jaz pobegnila od doma?
- Cita: Sem jaz pozabila na mamo?
- Tinka: Saj tudi on ni pozabil mame. Tudi jaz ne. Toda, ti si pozabila, da si poročena... In medtem, ko MIŠO gara v ~~Nemčiji~~, se ti voziš okrog s svojim komercialnim direktorjem... ~~Misliš, da ne vem...~~ Ali se ni plazil po naših stopnicah s čevlji v roki.... nisi bila v bolnici zaradi abortusa?... Ali ve Mišo kaj o tem?...
- Vera: Nesramnica, molči!
- Tinka: Ne bom.... ~~Atejevo~~ ^{Čečelovo} resnično ljubezen obsojate, sami pa sta stokrat slabši. Mene in Pepsija preganjata, sami pa skačeta čez planke, kot da trenirata atletiko... In ali tvoj igralec ve, da si tudi že ti splavila otroka s tistim režiserjem iz ~~Zagreba~~...
- Cita: Smrklja... utihni!
- Vera: Utihni! Saj vidiš, da že prihajata!

(Igralec in Mišo se vračata s polnimi naročji rož, ikeban in sveč...)

Igralec: Zdaj bo v redu, ne!

(Polagajo rože na grob)

Antonija: Julka, pojdiva kupit rože in sveče... Ne bojo imeli več na grobu, ko moj Janez. Je bil politični funkcionar. Mati ga ni pozabila, če so ga drugi.

Tinka: No, se bosta pobotali z očetom, ali ne? Ker imam še nekaj povedati...

Vera: Dobro... Ata, saj je vse v redu. (Mu da roko)

Cita: Pridite sem... saj smo ena družina. Ata, to je moj prijatelj Marjan Pisk, igralec...

Jožko: Me veseli.

Mišo: Tako je prav, familija opet skupaj...

Tinka: Še nisem končala!

Pepsi: Še imava nekaj povedati...

Vera: Kaj ne bosta nehala! Saj je vse v redu. Tinka, če zineš še besedo, ti dam eno okoli ušes.

Pepsi: Moje Tinke ne bo nihče tepel! ~~Zdaj pa sploh ne!~~

Tinka: Moram vam povedati, da se bom odselila tudi iz dijaškega doma..

Vera: Seveda, pridi domov!

Tinka: Preselila se bom k Pepsiju. Dobila bova otroka!

Cita: V tretjo gimnazijo hodiš!

Jožko: Kaj praviš, Tinka?

Tinka: Otroka bova dobila s Pepsijem... ~~Ata, dedek boš!~~

Vera: In kaj pravijo tvoji starši!?

Pepsi: Nič. Šel bom v službo in bom skrbel za nas.

Cita: Kaj če bi vseeno rajši... mislim, če ni prepozno...

Tinka: Jaz nisem kakor... katera druga....

Amalija: ~~Jož, kako lepo se to sliši... Škoda, da jaz ne morem več...~~

- Tinka: To danes tudi v gimnazijah ni nič več novega...
- Jožko: Glavno, da smo spet skupaj...
- Amaliya: Morate se navaditi name... Saj sem nekakšna vaša mačeha...
(Prideta Antonija in Julka s kupi rož...)
- Antonija: Ne bojo nas prekosili, ne! Tudi jaz imam denar, veš, Janez!
- Tinka: Gospa, stopite tudi vi k nam... Mi smo se pobotali...
tudi vi lahko odpustite svoji nekdanji snahi...
- Antonija: Nikdar... Mojega sina je izdala!
- Amaliya: Mati, dajte, no... Saj ga nisem izdala... Kolikokrat je on mene...
- Grobar: Je vse v redu? Tako je prav. Danes je dan mrtvih in moramo biti dobri... A, to ste vi, igralec?
- Igralec: Ja. Zdaj nastopava skupaj v Romeu in Juliji. S Cito.
- Grobar: Igrata Romea?
- Igralec: Ah ne. To so intrige. Igram Capuletovega hlapca... ubijejo ga že v prvem prizoru... Mogoče bom prišel spet študirat sem... mrliča.
- Grobar: Kar pridite!
- Jelka: Na svečo! (Da Julki)
- Julka: Prej si mi jo vrgla v hrbet!
- Jelka: Najprej si jo ti meni!
- Grobar: Da se ne bosta zdaj vedve prepirale!
- Jelka: Daj mi roko... in pridi raje kaj na obisk!
- Julka: Naj bo... Čeravno si me izdala....
- Tinka: Ata, zaigraj kaj na orglice... maMi za dan mrtvih...
- Cita: Na grobu ne bomo igrali na orglice.
- Pepsi: Zakaj ne?
- Igralec: Če bi ti Cita umrla prej ko jaz, bi ti hodil recitirat na grob. Naj še on zaigra.
- Amaliya: Zaigraj... da se ne bo jezila...

(Jožko zaigra... Kaj ti je deklica... Ostali stojijo v krogu. Tedaj se iz groba pokaže Janez Okostnjak. Iz groba Ciglerjeve...)

Janez Okostnjak: Zaigrajte kako bolj veselo... za ples... za praznik...

Marička Cigler: ^{necc} Oprosti Jožko, malo je bil pri meni... Saj ti si pa pri njej...

Amalija: Jezus, kaj je to?

Jožko: Nič. Pozdravit sta nas prišla...

Janez Okostnjak: Igraj, igray za ples...

Jožko: Ne morem...

Grobar: Daj sem... in vi stopite v vrsto...

(Grobar začne igrati polko... Janez Okostnjak prvi pleše in poje....)

Okostnjak Cigler Stopite v našo vrsto!
Zaplešimo krog grobov,
sem stopi ti, ti, stopi vmes,
saj to je naš poslednji ples!

Vsi stopijo v kolo... na ostalih grobovih vstajajo okostnjaki, napravijo kolo... mrtvaški ples...)

Vsi: (pojejo)
Primi brž za roko
vsako dobro dušo,
plešimo krog grobov,
kaj bi zdaj pod rušo...

(Okostnjakom seveda šklepetajo kosti med plesom)

Predstavniki družbenopolitičnih organizacij: (priteče z direktorjem)
Kaj je zdaj to? Rajanje na pokopališču! Nemogoče, to ni oportuno! Nemir na pokopališču? Kaj so delale subjektivne sile...?

Janez Okostnjak: Sem stopi, ti, stopite vsi,
še ti, zdaj stopi vmes,

lepo plešimo krog grobov,
vseh živih, mrtvih ples...

Direktor: Franc, nehaj igrati...

Grobar: Jaz sem s smrtjo pertú....

Vsi: (pojejo in potegnejo direktorja v kolo)

K nam pridi, ti, in ti in ti

zarajajmo krog grobov,

potem pa lepo vsi,

na svidenje nad zvezdami...

(Plešejo in se klanjajo)

24

*